

2069

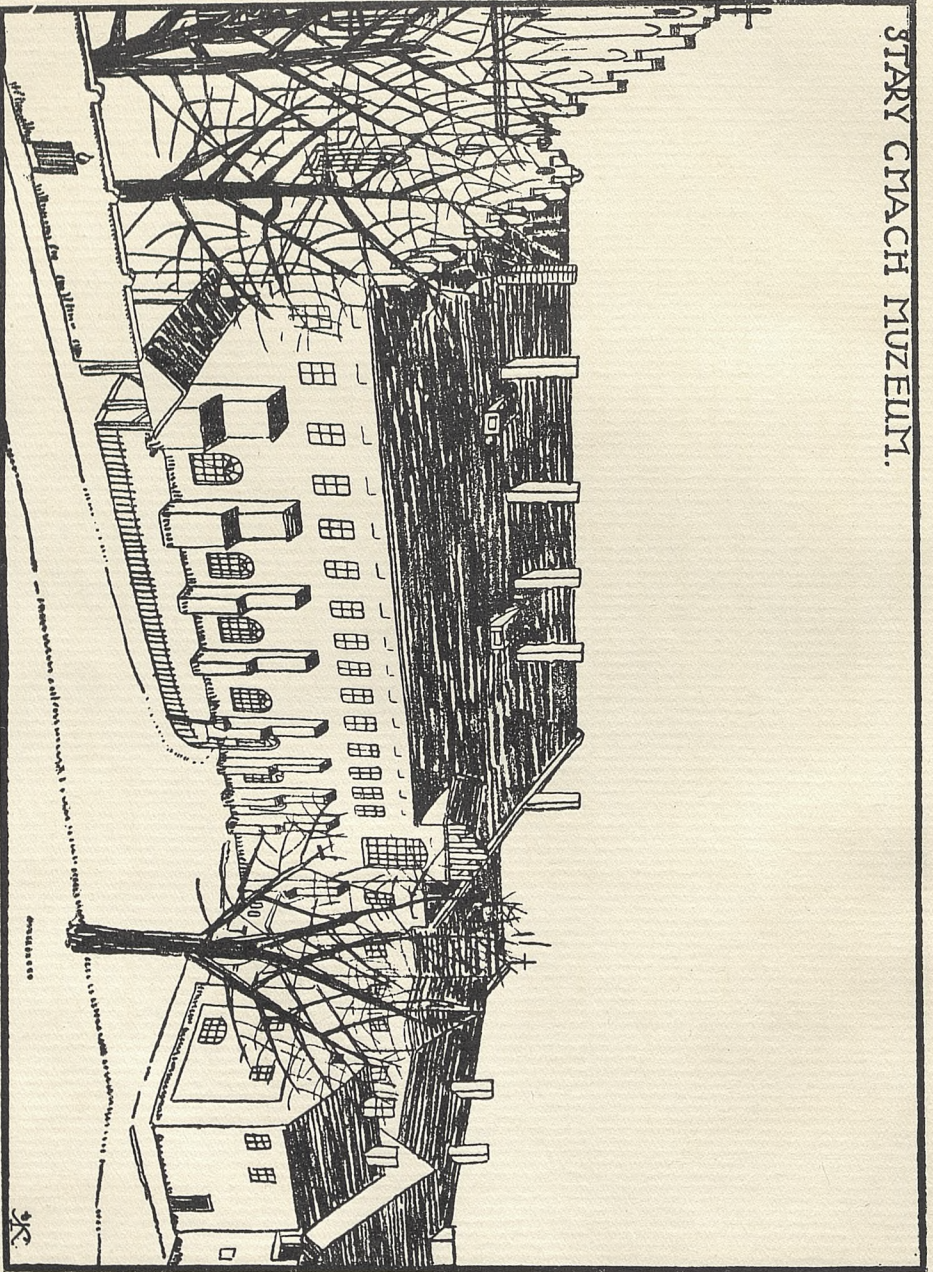
8043

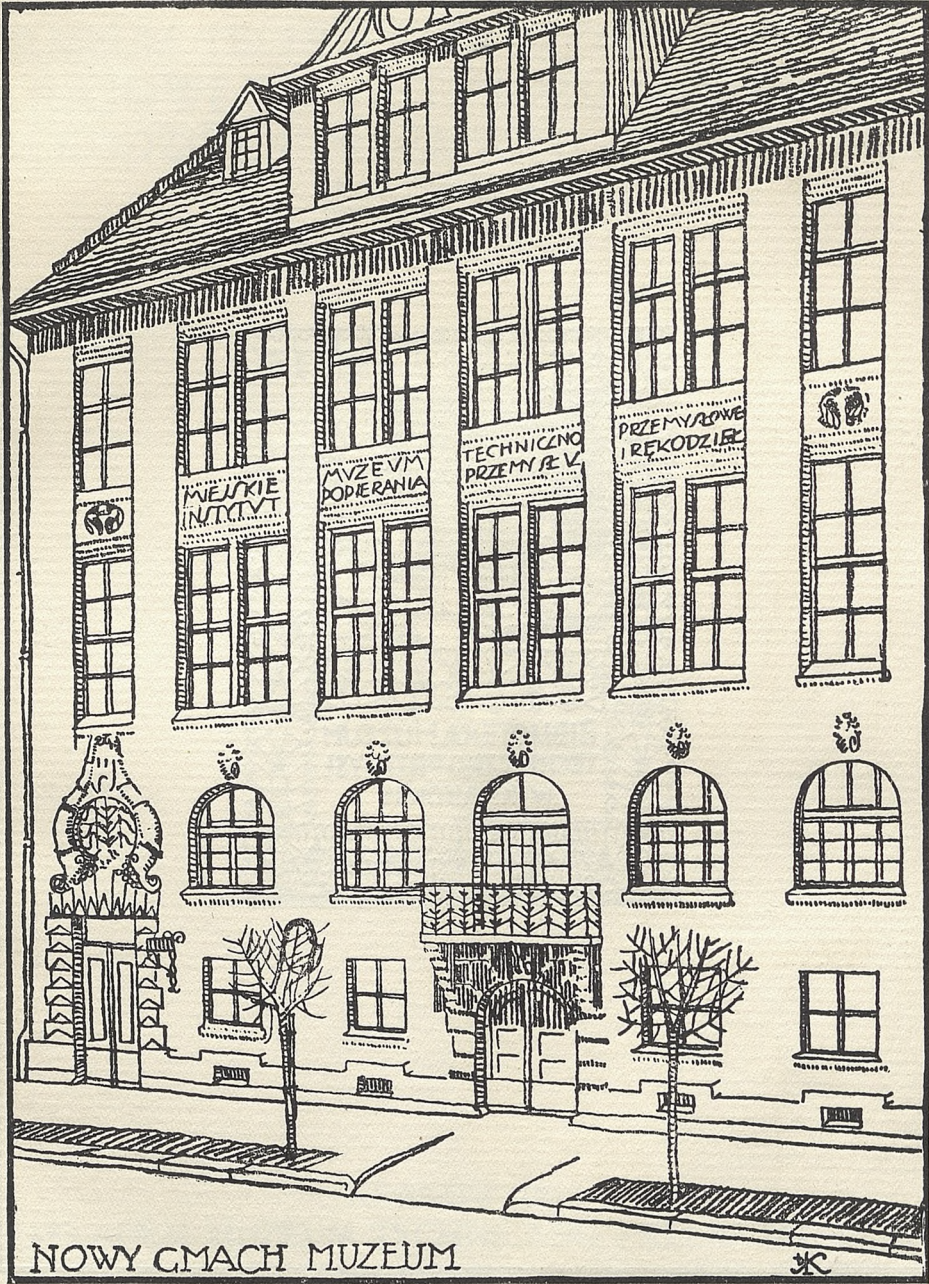
**MIEJSKIE MUZEUM TECHNI-
CZNO PRZEMYSŁOWE, KRAJ.
INSTYTUT POPIERANIA
RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU
W KRAKOWIE**

SPRAWOZDANIE ZA R. 1913

STARY CMACH MUZEUM.

**BIBLIOTEKA MUZEUM
TECHNICZNO PRZEMYSŁ.
W KRAKOWIE**

E. Pawłowski

SPRAWOZDANIE DYREKCJI MIEJSKIEGO
MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEGO,
KRAJOWEGO INSTYTUTU POPIERANIA
RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU W KRAKOWIE
ZA ROK 1913

KRAKÓW 1915
NAKŁADEM MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEGO

SPRAWOZDANIE Z PRACY
MUSEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEGO
KRAKOWSKIEGO INSTYTUTU FOTODIAGNOSTYKI
I FOTOMETRII W 1932 ROKU

KRAKÓW 1932
CZCIONKAMI MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEGO

NARESZCIE spełniły się marzenia jeszcze założyciela Muzeum ś. p. Braniewskiego, spełniły się też marzenia dyrektora Wdowiszewskiego; po latach kilkudziesięciu usilnej pracy w kierunku uzyskania własnego gmachu, gmach ten został o tyle ukończony, iż można już było część Instytucji jeszcze w r. 1913 do gmachu tego wprowadzić. Przygotowania do przeprowadzenia zajęły pełne 3 lata. W jaki sposób je przeprowadzono, w jaki sposób uporządkowano i rozsegregowano zbiory, jak wreszcie gmach urządzono, będzie w poszczególnych rozdziałach sprawozdania szczegółowo wymienione.

Zaznaczyć jednak musi Dyrekcyja na wstępie, że rok ten jest rokiem przełomowym w całej działalności Instytucji, rokiem, który będzie decydował o jej kierunku i jej wartości, rokiem wreszcie, który będzie wstępem do nowego rozwoju, rozwoju intensywnego dla dobra naszej Ojczyzny. Instytucja urządzona w sposób, w jaki za zgodą czynników nadzorczych jest obecnie urządzoną, będzie jedyną w swoim rodzaju na całych ziemiach polskich; słusznem jest zatem, aby wobec tego i wobec wielkości celu, do jakiego dąży, tudzież różnorodności dróg, jakich do tego będzie użyć musiała, zaopatrzono ją w odpowiednie środki. W tym też kierunku w najbliższym czasie Dyrekcyja wystąpić musi z pewnymi daleko idącymi wnioskami. Skład bowiem dotychczasowy personalu Instytucji wobec różnorodności i wagi zadań jest stanowczo za szczupły, kredyty za małe, środki niewystarczające. Tak samo będzie Dyrekcyja musiała zaapelować do władz rządowych i autonomicznych o intensywniejsze jak dotąd poparcie. Przecież akcja Instytucji skierowana jest ku podniesieniu przemysłu i rękodziela w naszym kraju, a przez wzrost ich wzrasta i siła państwa i siła kraju. Wydatek zatem jest zupełnie produktywnym, Muzeum bowiem nie będzie cmentarzyskiem lat minionych, lecz musi się stać centrem nowego rozwoju i tworzenia.

Dyrekcya pozwala sobie w końcu wyrazić zapatrywanie, że postulaty jej znajdują stosowne zrozumienie w miarodajnych sferach i że te sfery jak dotąd nie tylko nie odmówią swej pomocy, lecz rozmiary tej pomocy znacznie powiększą.

Lata walki zdobywania sobie stanowiska przez Instytucję, zdaniem Dyrekcyi, minęły już, nasi rękodzielnicy, przemysłowcy, a i artyści odnoszą się do Instytucyi z zaufaniem coraz to częściej i coraz to więcej, tak, że personal z trudnością zapotrzebowaniu nadążyć może. Jest to objaw, który daje wiele satysfakcyi i który wskazuje na to, że Instytucya staje się coraz to więcej częścią niezbędną w organizmie naszego życia.

Staraniem Dyrekcyi będzie w miarę sił i środków jak najintensywniejszą pracę rozwinąć i nie zawieść w niczem zaufania, jakie społeczeństwo do Instytucyi nabrało.

CZĘŚĆ I. MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWE. URZĄDZENIE WEWNĘTRZNE NOWEGO GMACHU MUZEUM. Wobec zbliżania się ku końcowi budowy nowego gmachu Muzeum, Dyrekcyja przystąpiła jeszcze z początkiem roku sprawozdawczego do przygotowywania urządzeń wewnętrznych t. j. urządzenia meblowego i urządzeń warsztatów. Rozpisano oferty na urządzenia meblowe wielkiej sali, sal wykładowych, rysunkowych, czytelni, poczekalni i też biur. Wykonanie tych urządzeń powierzono po rozpatrzeniu szczegółowem poszczególnych ofert wyłącznie firmom krakowskim, między innymi urządzenie sali wielkiej, czytelni i poczekalni oddano w całości „Warsztatom Krakowskim“, zastrzegając wykonanie przez majstrów krakowskich i decyzję co do projektowanych sprzętów. Wykonanie sztelazy żelaznych w bibliotece Muzeum oddano firmie Józef Górecki w Zabłociu.

W drugiej połowie roku 1913, rozpisano też oferty na urządzenia stolarni maszynowej i ręcznej oraz na niektóre maszyny warsztatu metalowego, jak to heblarkę (Shaping), prasę cisnącą, piec do topienia metali, tokarnię do wyłaczania oraz szereg narzędzi i drobnych przyrządów celem uzupełnienia warsztatu metalowego.

Urządzenie stolarni maszynowej otrzymała firma Georg Roy w Wiedniu, zaś warsztatu ręcznego Alfons Mensik w Krakowie. Urządzenie suszarni dla drzewa na podstawie rozpisanych ofert powierzyła Dyrekcyja firmie Nitsch i Sp. w Krakowie. Motory Elektryczne dla warsztatu stolarskiego zostały zrobione przez firmę A. E. G. Union w Krakowie, zaś dla warsztatu metalowego do popędu tych maszyn, które zostały dopiero zamówione, jak również do maszyn już posiadanych przez Muzeum w starym gmachu, zostały zamówione w Miejskiej Elektrowni, której również dostarcza motory firma A. E. G. Union.

Dalsze prace przy urządzeniu wewnętrznem gmachu odnoszą się już do roku 1914.

STAN OBECNY. Muzeum i Instytut mieszczą się obecnie już w nowym gmachu przy ul. Smoleńsk l. 11., którego front w parterze przeznaczony jest na mieszkanie portyera i pokój służbowy, od tyłu na mieszkanie maszynisty ogrzewania centralnego i werkmistrza ślusarskiego. Tylny trakt cały mieści wielką halę obrabiarek metali, a więc tokarnię, wiertarkę, prasę, walce, kuźnię zawierającą aparaty samorodnego spajania metali, dalej warsztat t. zw. dymny, zawierający piecyk

do emaliowania, gazową kuchenkę etc., dalej warsztat metalowy ręczny ze stołami i z imadłami, małą ubikację jako pokój dla werkmistrza i pokój z urządzeniami galwanotechnicznymi. Całość ta obejmuje warsztat metalowy, w którym można będzie przeprowadzić kursa najróżnorodniejszego rodzaju jak, ślusarstwa i blacharstwa galanteryjnego i zwykłego, instalacji gazowej, elektrycznej i wodociągowej, samorodnego spajania metali, emaliowania i t. d. W dalszym ciągu na parterze znajduje się magazyn materiałów metalowych i pokój mieszczący aparat acetylenowy.

Warsztat obróbki drzewa pomieszczony jest również na parterze i składa się z pokoju werkmistrza, względnie nauczyciela zawodowego, z pokoju przeznaczonego na politurę, sali warsztatów ręcznych i sali maszynowej, zawierającej maszyny do obróbki drzewa, a więc heblarkę, piłę taśmową, frezkę, tokarkę, wiertarkę. Do tego warsztatu należy również jedna ubikacja w suterenie jako pokój do forniowania mebli. Wszystkie maszyny są pędzone elektrycznie, osobnymi elektromotorami. Dyrekcyja zamierza jednak z czasem wstawić i inne motory w miarę rozwoju techniki popędowej. Półpiętro zawiera od frontu biura, a więc biura dyrektora wraz z poczekalnią, 2 pokoje inżynierów, archiwum i protokół podawczy, ekspedyt, pokój dla sekretarza i przedpokój dla woźnych. W tylnym traktcie znajduje się wielka sala wykładowa, zawierająca najnowszego systemu aparaty do rzucania obrazów świetlnych, warsztat drukarski wraz z gabinetem, który może być użyty również jako salka warsztatowa i sala wykładowa wraz z gabinetem przeznaczona dla kursów krajowych. Dalej znajdują się tam 3 ubikacje, w których mieści się założone przy Muzeum techniczno-przemysłowym Stowarzyszenie „Warsztaty krakowskie“, założone na wzór podobnych warsztatów we Wiedniu, lecz o innej organizacji bo czysto spółkowej, tworzącej kooperatywę artystów i rękodzielników, posiadającą warsztaty tkackie, batik etc. Dalej znajduje się jedna ubikacja przeznaczona na podręczne laboratorium chemiczne.

Pierwsze piętro zawiera od frontu bibliotekę i czytelnię wraz z dwoma pokojami dla personalu bibliotecznego. Skład książek urządzonej jest według najnowszych wymogów techniki z wykluczeniem zamykanych szaf, o wielkiej pojemności i o bardzo prostym rozdziale. Biblioteka jest w ten sposób urządzoną, że znalezienie każdej książki w przeciągu kilku minut jest możliwe.

Na ewentualne rozszerzenie biblioteki, pozostaje jeszcze mała ubikacja, pół piąterko, na które wchodzi się schodami z czytelnii. W tylnym traktcie znajduje się sala rysunkowa narożna, sala posiedzeń służąca zarazem z powodu braku miejsca jako skład przyborów, do nauki rysunków, a więc modeli gipsowych, wypchanych zwierząt, szkieletów, kamieni, muszli etc., w dalszym ciągu gabinet, który ma służyć dla egzaminów majsterskich i czeladniczych, mały gabinet dla wykładowców i dwie salki wykładowe, które również jako warsztatowe mogą być użyte. Z sal tych jedna należy do warsztatu introligatorskiego, który to warsztat znajduje się w najdalszych 3 ubikacjach i zawiera również najnowszego typu maszyny do złączenia, podcinania skór, cięcia tektur i papieru. Warsztat ten może być użyty nie tylko jako warsztat do wyrobów introligatorskich, lecz także jako warsztat galanterii skórczej i innej galanterii introligatorskiej.

Zbiory mieszczą się w 3 wielkich salach na II. p., z których sala frontowa mieści głównie ceramikę, główna sala tylna głównie rzeczy tekstylne, zaś sala najdalsza zawiera magazyn rzeczy gorszych, które mają być użyte tylko w czasie wystaw do demonstracji.

Całe umeblowanie Muzeum ze względów oszczędnościowych zatrzymano to, które było dawniej, naturalnie po odpowiednim odlakierowaniu i odczyszczeniu, tudzież zastosowaniu do obecnych ubikacji. Sprawienie szaf i gablot, gdy stare są jeszcze nie złe, stanowiłoby wobec naszych skromnych kredytów poprostu luksus, na który możnaby sobie dopiero z czasem pozwolić, gdy Muzeum będzie posiadało już dość okazów takich, któreby tworzyły pewną jednolitą całość. Na razie fundusze muszą być przeznaczone na uzupełnienie luk, które się pokazą i na uporządkowanie zbiorów. Wreszcie pierwsza z najdalszych ubikacji II. piętra przeznaczona jest na atelier fotograficzne muzealne, które będzie używane nie tylko w razie ewentualnych kursów, lecz także do użytku personelu nauczycielskiego Muzeum, zaś druga wraz z małym pokojem stanowi atelier przeznaczone specjalnie dla referenta spraw artystycznych.

Cały budynek jest ogrzewany centralnie, frontowa część posiada ogrzewanie wodne, tylna parowe. W podwórzu znajduje się osobny budynek pomocniczy, zawierający suszarnię drzewa z kotłem o niskim ciśnieniu i dwa mieszkania dla stróżów. Tymczasowa szopa w podwórzu ma służyć na skład materiału drzewnego dla stolarni i wozownię.

Urządzenie meblowe nowego gmachu przeprowadzone zostało wyłącznie siłami krajowemi. Przyjęto typy najprostsze przeważnie sosnowe, wyjątkowo z modrzewia i innych materyałów. Szczególniejszy nacisk kładziono jednak na bardzo dokładne wykonanie, na silną konstrukcję, licząc się z tem, że meble te nie sprawia się na kilka lat, lecz na jak najdłuższy przeciąg czasu.

Uniknięto też jak widzimy w gmachu wszelkich niepotrzebnych ozdód, meble biurowe nie posiadają żadnych rzeźb, są jak najściślej konstrukcyjne i dlatego można powiedzieć odpowiednio. Szczególną uwagę zwrócić należy na szafy żaluzjowe, które wykonywano u nas po raz pierwszy w takich rozmiarach. Rzeczą Dyrekcyi Muzeum dopiero będzie powolne racjonalne przyozdabianie gmachu wyrobami własnych warsztatów, sporządzonymi na kursach, których to wyrobów ze względów konkurencyjnych Dyrekcyja sprzedawać zasadniczo nie może. Po szeregu lat, musi się odbić kierunek artystyczny Muzeum w rodzaju przyozdobienia go. Trudne to dość zadanie, szczególnie np. w sali wykładowej, gdzie konstrukcja żelazna, wstawiona dopiero później, już po wybudowaniu stropów, gdy okazała się potrzeba wstawienia jej, ze względu na nowoczesne wymagania, zadanie utrudnia.

Nowy gmach da możność Dyrekcyi rozwinięcia akcji szerszej. Już dziś można jednak powiedzieć, że w gmachu będzie stosunkowo ciasno, na wielki przyrost nie jest on obliczony. Jeżeli zrozumienie akcji nadal będzie tak wielkie w sferach decydujących gminy miasta Krakowa jak zaczęło się od czasów objęcia prezydentury przez Dr. Juliusza Leo i jeżeli gmina miasta Krakowa będzie i nadal tak intensywnie opiekować się naszą Instytucją, dla dobra nietylko samego miasta, lecz całego kraju działającą, uzyskać się musi dobre wyniki.

KOMISYA DLA SPRAW MIEJSKIEGO MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEGO. Dr. Juliusz Leo, prezydent miasta, jako przewodniczący. Rady miasta: Dr. Ernest Bandrowski, Wandalin Beringer, Piotr Kosobucki, Zygmunt Maywalt. Zastępcy: Dr. Julian Nowak, Jakób Judkiewicz.

POSIEDZENIA KOMISYI MIEJSK. MUZEUM TECHNICZNO-PRZEMYSŁOWEGO I KURATORYUM KRAJOWEGO INSTYTUTU POPIERANIA RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU. W roku sprawozdawczym odbyły się posiedzenia Komisji dla spraw miejskiego

Muzeum techniczno przemysłowego, Kuratoryum Krajowego Instytutu popierania rękodzieł i przemysłu i Wydziału Wykonawczego dnia 19. maja i 10. października, zaś posiedzenie Wydziału wykonawczego 17. października.

PERSONAL MIEJSKIEGO MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEGO. (Stan z 31. grudnia 1913).	
Dyrektor:	Inż. STANISŁAW TILL Ⓜ Ⓢ C C. k. Radca budownictwa eksponowany w Krakowie z c. k. Urzędu popierania przemysłu, c. k. Ministerstwa robót publicznych, członek państwowej przybocznej Rady popierania przemysłu etc.
Doradca w sprawach artystycznych i muzealnych	KAROL HOMOLACS, artysta malarz Ⓜ
Bibliotekarz:	KAZIMIERZ WITKIEWICZ, artysta malarz.
Pomocnik biblioteczny:	FELIKS KUBALSKI ©
Prowadzący dziennik podawczy i archiwum:	KAROL SŁOPECKI © Ⓢ C Emerytowany c. k. Starszy Komisarz Straży skarbowej.
Kierownik warsztatu introligatorskiego:	BONAWENTURA LENART, majster introligatorski.
Woźny:	FRANCISZEK MUSIAŁ † Ⓜ

Personal ten obowiązany jest do spełniania czynności także dla Instytutu.

ZBIORY. Przed przeprowadzeniem się do nowego gmachu postanowiła Komisya dla spraw miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego zbioro zbadać i rozsegregować częścią także pomiędzy inne Instytucye, wychodząc z tego nowoczesnego założenia, że prowadzenie wszystkich akcji przez wszystkie instytucye równocześnie i równolegle, nietylko nie jest korzystne dla zbiorów, lecz przyniesie szkodę tym, którzy rzeczywiście ze zbiorów tych korzystać pragną.

Zbiory Muzeum techniczno-przemysłowego zaczęto gromadzić około roku 1867 i 1868, a wówczas nie było jeszcze specjalizacji muzeów. Dlatego też całkiem słusznie brano wszystko i stawiano obok przedmiotów rolnych, próbek drzewa, wełny, minerałów itd. najcenniejsze wyroby przemysłu artystycznego. Zbiory zatem przy objęciu ich przez p. radcę Stryjeńskiego jako dyrektora Muzeum, przedstawiały właściwie wielki magazyn przedmiotów, coś w rodzaju wielkiego prywatnego zbioru, zupełnie niesystematycznego i nie mogły tem samym być odpowiednio użyte. Już p. radca Stryjeński, rozdzielił zbiór przedmiotów przemysłu artystycznego od przedmiotów stanowiących właściwie zbiór etnograficzny, ściśle przyrodniczy i techniczny, pomieszczając tę część w osobnej do tego celu zbudowanej szopie.

Komisya dla spraw miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego idąc dalej w tym kierunku postanowiła przede wszystkim jeszcze uchwałą z dnia 18 lipca 1911 oddać powstającemu w Krakowie Muzeum krajoznawczemu zbiory przyrodnicze, polecając równocześnie Dyrekcyi zajęcie się tem. Chwila przeprowadzania się zbliżała. Zbiory umieszczone w szopie nieopalanej niszczyły się coraz więcej pod wpływem atmosferycznym. Towarzystwo Muzeum krajoznawczego mimo licznych urgensów, prośb ustnych i pisemnych nie zgłosiło się po odbiór, a nawet nie wykazało się, że posiada odpowiedni lokal. W tym stanie sprawy na ciągłych, bezskutecznych pertraktacjach upłynęło 2 lata. W r. 1913 wreszcie, gdy przeprowadzenie do nowego gmachu zbliżało się, gdy nie można było zbiorów tych tam sprowadzać, a Muzeum krajoznawcze nie dawało znaku życia, postanowiła Komisya dla spraw miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego zreasumować swą uchwałą z dnia 18 lipca 1911, o której to zamierzonej reasumcyi Muzeum krajoznawcze zawiadomione zostało i na zawiadomienie nie reagowało i powzięła uchwałę z dnia 10 października 1913 r., na podstawie której, Rada miejska uchwałą z dnia 17 listopada 1913 postanowiła polecić wydanie zbiorów mających wartość dla Muzeum etnograficznego, prócz ceramiki, temuż Muzeum posiadającemu już dość odpowiedni lokal na Wawelu. Do tych zbiorów zaliczyć się musiało również część zbiorów krajo- przyrodniczych, których zresztą było nie wiele, a które z etnografią ściśle się łączą i stanowią dla tego Muzeum bardzo wielką wartość. Warunki pod którymi te zbiory wydano brzmią:

a) „Zbiory, które zostaną wydane przez Dyrekcyę miejskiego Muzeum

techniczno-przemysłowego łącznie z delegatem Muzeum etnograficznego, pozostają własnością gminy miasta Krakowa i uważane być mają jako depozyt. Upoważnia się jednak Wydział Tow. Muzeum etnograficznego do sporządzenia wykazu przedmiotów zniszczonych lub nie nadających się już do konserwowania celem wykreślenia ich ze spisu.

b) Dyrekcyja miejskiego Muzeum techn.-przem. ma prawo wybrać z tych przedmiotów to, co uważa za koniecznie potrzebne dla swej akcji.

c) Dyrekcyja miejskiego Muzeum techn.-przem. ma wykreślić z inwentarza wszelkie przedmioty wydane Towarzystwu Muzeum etnograficznego i przedłożyć spis tych przedmiotów Prezydyum Magistratu.

d) Gmina m. Krakowa ma prawo odebrania tych zbiorów, o ileby się przekonała, że są źle umieszczone lub nieracyjalnie konserwowane.

e) Do zatwierdzenia spisu przedmiotów wybranych przez miejskie Muzeum techniczno-przem. i Muzeum etnograficzne deleguje się radcę miejskiego p. Dra E. Bandrowskiego i p. Witolda Ostrowskiego.

f) Przedmioty wykreślone z inwentarza miejs. Muzeum techn.-przem. nie mają być wciągnięte do nowego inwentarza i Dyrekcyja Muzeum przem. nie ma obowiązku przedmiotów tych dalej w ewidencji utrzymywać.

g) Przedmioty te mają być odebrane przez Muzeum etnograficzne do końca bieżącego roku i wywiezione poza obręb Muzeum techn.-przem. Pod tymi warunkami Muzeum etnograficzne zbiory te natychmiast objęło, akt oddania zbiorów obecnie się sporządza.

Tą samą uchwałą postanowiła Rada miejska na wniosek Komisji, dla spraw miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego oddać pod tymi samymi warunkami minerały znajdujące się w zbiorach Muzeum przemysłowego, a nie należące do etnografii na razie w depozyt c. k. Wyższej Szkoły przemysłowej w Krakowie, z tem, że w razie powstania Muzeum przyrodniczego zbiory te mają być tam oddane, pod wymienionymi warunkami, jako własność gminy miasta Krakowa.

Dyrekcyja c. k. wyższej Szkoły przemysłowej zbiory te również natychmiast objęła. Ponieważ zbiory etnograficzne jak i przyrodnicze w całości oddane być nie mogły, gdyż znajdują się między nimi okazy, które muszą należeć do zbiorów Muzeum przemysłowego, utworzoną została osobna Komisya, złożona z p. p. Dr. Feliksa Koperę, Dr. Henryka Kunzeka, Kazimierza Młodzianowskiego, Wojciecha Jastrzębowskię, Karola Homolacsa, Kazimierza Witkiewicza i Bonawentury Lenarta, celem rozpatrzenia przedmiotów, które mają być oddane i oznaczenia

tych przedmiotów, które pozostawić należy. Na podstawie badań tej Komisji, Dyrekcyja przedstawiła upoważnionym przez Radę miasta panom, swe wnioski. Komisji tej na tem miejscu składa Dyrekcyja najszczerze podziękowanie za bezinteresowne trudy przeglądu zbiorów i danie Dyrekcyji protokołem z dnia 27 listopada 1913 L. 1656|12, tak pisemnych jak i ustnych wskazówek, do których Dyrekcyja w zupełności się zastosowała.

Równocześnie w myśl polecenia Prezydium miasta z d. 25 listopada 1913 wydano przedmioty z działu towaroznawczego i zakresu spożywczego i tekstylnego głównie, a więc korzenie, nasiona, przetwory korzenne, próbki nici i wełny, Akademii handlowej jako Instytucji gminnej w depozyt, pod tymi samymi warunkami, pod którymi Rada miasta na posiedzeniu z dnia 17 listopada 1918 r. zbiory Muzeum etnograficznemu oddała. Zbiory te zostały przez Dyrekcyję Akademii handlowej odebrane.

Dalej na podstawie porozumienia się z Dyrekcyją Muzeum Narodowego, został tejże Dyrekcyji wydany na podstawie polecenia Prezydenta Miasta w porozumieniu się z Dyrekcyją Muzeum przemysłowego, jeden przedmiot, a mianowicie sanki Augusta II., ponieważ rzecz ta jako dzieło przemysłu artystycznego, wykonana pod względem technicznym zupełnie nieudolnie i zniszczona, dla Muzeum przemysłowego wartości nie przedstawia, dla Muzeum Narodowego zaś, wartość tego przedmiotu jako pamiątki historycznej jest wielką. Ostatecznie wydano fizykatowi miejskiemu w myśl reskr. Prezydium miasta z 19|12 1913. L. M. u. z. 15276|b, 14 czysto lekarskich dla Muzeum przemysłowego nie przedstawiających najmniejszej wartości fantomów. W ten sposób zbiory zostały rozsegregowane częściowo w Muzeum techniczno-przemysłowym zaś pozostały zbiory zakresu przemysłu artystycznego i techniki przemysłowej, z których będzie można ułożyć według pewnego systemu szereg bardzo interesujących działów. Wydane zbiory, dla których konserwowania Dyrekcyja nie posiadała odpowiednich ludzi, ani odpowiednich wiadomości i środków, które w obecnym zakresie działania Instytucji nie mogły być wykorzystane i poprostu marniały w magazynach, będą obecnie oddawały wielkie usługi naszemu społeczeństwu i wykorzystane dla celów naukowych i kulturalnych, uporządkowane przez ludzi fachowych w tych Instytucjach, którym oddane zostały. Natychmiast po przeprowadzeniu się i uporządkowaniu zbiorów, którą to pracę ma przeprowadzić referent dla spraw artystycznych wspólnie

z komisją ad hoc zaproszoną, zostanie zarządzona inwentura zbiorów i ogłoszony drukiem katalog.

Praca ta potrwa zapewne 2—3 lat, ponieważ z nią będzie połączona praca nad sporządzeniem także nowego inwentarza sprzętów i warsztatów. Odnośne przygotowania już poczyniono.

Zbiory zostały umieszczone na razie w starych, o ile możliwości we własnym zarządzie odrestaurowanych szafach i gablotach Muzeum. Wobec użycia w nowym gmachu Instytucji konstrukcji żelaznej pod bibliotekę, użyto wszystkie szafy biblioteczne również na pomieszczenie zbiorów. Pomieszczenie to musi się uważać jako tymczasowe. Dyrekcja bowiem nie może zostawić zbiorów w tych szafach, które na zbiory nie były urządzone, są one zupełnie nieodpowiednie i nie wyzyskujące w zupełności miejsca. Dyrekcja planuje sporządzenie dla zbiorów muzealnych szaf wyzyskujących jak największe przestrzenie, które o ile możliwości zostaną tak ułożone by pomieścić wszystko i zupełnie racjonalnie do użytku publiczności oddać. Wrazie takiego umieszczenia zbiorów w osobno do tego celu zaprojektowanemu urządzeniu można będzie mieć miejsce jeszcze na szereg lat rozwoju instytucji.

DARY DO MUZEUM. W r. 1913 uzyskało Muzeum następujące dary: od p. Jaremkiewicza Józefa prasę do opłatków z r. 1837., od firmy Backhausen & Söhne z Wiednia kolekcję wzorów materiałów do pokrywania mebli, od Koła Pań Towarzystwa pomocy przemysłowej w Krakowie wykonany jako koronka iryjska kołnierzyk damski roboty panny Knausówny, uczestniczki kursu, od p. Maryi Vimpeller ręcznie haftowany kaftanik z epoki Biedermeiera, od Wydziału Krajowego komodę z połowy wieku XVIII. i sekretarzyk cisowy, od p. Alojzy Körner model kościółka wykonany z opłatków, od Towarzystwa opieki nad polskimi zabytkami sztuki i kultury w Krakowie odlew gipsowy tablicy pamiątkowej projektu p. Włodzimierza Koniecznego, od Towarzystwa „Kilim“ w Zakopanem cennik z wzorami kilimów, od c. i k. Urzędu Ochmistrzowskiego medal brązowy pamiątkowy zaślubin Arcyksięcia Karola Franciszka Józefa z Jej Król. Wysokością Zytą Bourbon, Księżniczką Parmeńską, od p. Kazimierza Młodzianowskiego ornat haftowany przez ś. p. Maryę Symonowicz Młodzianowską.

ZAKUPIONO DO MUZEUM: Książkę jako przykład oprawy niezadawalniającej, lecz lepszej. Mszał projektu p. Uziębły z Wystawy ko-

ścielnej we Wiedniu. Poduszkę haftowaną, która uzyskała pierwszą nagrodę na konkursie pisma „The Studio”. Jeden fotel i krzesło mahoniowe. Jedną czamarek mieszcząską z XVIII. w. Makatę polską z w. XVIII., zbiór wstążek Biedermeiera i kawałki brokatu żółtego z połowy XVIII. w., które do inwentarza się nie wpisze, gdyż mają służyć jako tło pod przedmioty muzealne. Puskę mosiężną wewnątrz cynowaną. 21 ornatów i kap starych, z których 11 zatrzymano, resztę rozcięto do ozdoby gablot. Frak sksamitny. 200 sztuk różnych próbek wzorzystych materii.

Zbiory Muzeum były jak w poprzednich latach otwarte dla zwiedzających codziennie od godz. 10—12 w południe w dniu powszednie, za opłatą 50 halerzy, w niedzielę i święta bezpłatnie. Szkoły miały wstęp bezpłatny także i w dniu powszednie, przyczem zawsze jeden z urzędników Muzeum udzielał odpowiednich wyjaśnień.

ILOŚĆ OSÓB, KTÓRE ZWIEDZIŁY MUZEUM W LATACH OD 1910 DO 1913.												
Miesiące	Rok 1910.			Rok 1911.			Rok 1912.			Rok 1913.		
	Za opłatą	Bez-płatnie	Razem	Za opłatą	Bez-płatnie	Razem	Za opłatą	Bez-płatnie	Razem	Za opłatą	Bez-płatnie	Razem
I.	1	306	307	1	214	215	10	87	97	10	252	262
II.	6	283	289	9	131	140	9	164	173	5	189	194
III.	12	193	205	4	157	161	8	253	261	8	162	170
IV.	5	466	471	6	82	88	23	115	138	16	115	131
V.	11	670	681	9	368	377	—	302	302	7	233	240
VI.	8	405	413	18	185	203	10	233	243	19	264	283
VII.	91	192	283	29	127	156	36	117	253	49	116	165
VIII.	18	278	296	36	198	234	33	112	245	31	150	181
IX.	14	302	316	17	202	219	6	186	192	13	192	205
X.	4	322	326	6	309	315	14	120	134	15	103	118
XI.	2	365	367	11	212	223	8	123	131	3	262	265
XII.	—	195	196	4	187	191	5	336	341	—	—	—
Razem	172	3978	4150	150	2373	2522	162	2148	2310	176	2038	2214

Z powyższej tablicy porównaczej wykazującej frekwencję zwiedzających Muzeum osób w poszczególnym miesiącu, widać dalej stopniowe zmniejszenie ilości, które należy przypisać temu, że przybytku w zbiorach wobec braku miejsca prawie, że nie można na widok publiczny wystawić. Sale muzealne służą i w r. 1913 dalej właściwie jako magazyn. Rozwinąć zbiory będzie można z nadzwyczajną korzyścią dla sprawy popierania przemysłu, tak pod względem artystycznym jak i technicznym, dopiero w stosunkowo obszernych salach nowego gmachu, co obecnie nastąpiło. By ożywić ruch w Muzeum, koniecznym jest uporządkowanie i rozsegregowanie zbiorów, jak również urządzenie czasowych wystaw różnego rodzaju, których z powodu zupełnego braku miejsca Dyrekcyja dotąd urządzać nie mogła, a wówczas frekwencya znacznie się podniesie. W grudniu 1913 zbiory rozpoczęto przeprowadzać.

BIBLIOTEKA I CZYTELNIJA. Z początkiem roku 1913 ukończono kompletowanie katalogu rzeczowego, opartego na razie na dawnym podziale, tak że obecnie tworzy on całość w 32 oprawnych egzemplarzach. Prócz tego sporządzono dwa katalogi alfabetyczne, a mianowicie: jeden według nazwisk autorów, drugi według tytułu dzieł. Przeprowadzone w ten sposób uporządkowanie katalogu i ukończone z początkiem roku 1913 inwentaryzowanie biblioteki umożliwiło z d. 1 kwietnia 1913 otwarcie czytelni i dopiero tuż przed przeprowadzeniem do nowego gmachu t. j. w dniu 1 grudnia bibliotekę zamknięto. Mając należyty przegląd zbiorów bibliotecznych można było dopiero podjąć pracę przedewszystkiem w kierunku uzupełnienia ich, gdyż okazało się, iż dział przemysłu, techniki, handlu i rękodzieła wykazuje pewne braki wydawnictw polskich, bez których biblioteka obyć się nie może. W latach dawniejszych szczególniejszą zwracano uwagę na dział architektury, malarstwa i rzeźby i ten zakres poszczycić się może bogactwem materiału, natomiast handel, technika i wogóle przemysł nie był należycie w bibliotece uwzględniony. Celem uzupełnienia biblioteki sporządzono podręczną bibliografię dzieł polskich, wydanych od r. 1900 z zakresu techniki, rękodzieła i przemysłu, a porównując materiał ten z faktycznym stanem zbiorów bibliotecznych okazało się brak około 300 książek, które z końcem roku 1913 zostały zamówione. W ten sposób prawie cała nowsza polska literatura wyżej wspomnianych nauk znajdzie się w bibliotece. Zakupy dalsze do biblioteki od-

bywać się będą już normalnie na podstawie stale uzupełnianej bibliografii podręcznej, która to z braku innej szerszej niezmiernie ma znaczenie również i dla czytelników. W dalszym ciągu podobną pracę przeprowadza się w stosunku do dzieł obcych z tą jednak różnicą, że wobec zbytnej produkcji książek niemieckich nasuwa się bezwzględna ostrożność w zakupywaniu dzieł, zwłaszcza z dziedziny techniki, które to z natury rzeczy zmieniają szybko swą wartość.

Szczególniejszą zwrócono uwagę też na dział przemysłu artystycznego. Inwentaryzacja biblioteki wykazała sporą ilość publikacji, dający gotowy typowo niemiecki materiał, jak na przykład w malarstwie pokojowym, z którego to chętnie czerpali wzory nasi rękodzielnicy z wielką krzywdą dla rodzimego przemysłu. Wychodząc z założenia, że gotowe wzory, którymi i tak są zasypani nasi rękodzielnicy, szkodliwie działają na rozwój i twórczość rękodzielników, a z drugiej strony, że biblioteka Muzeum powinna gromadzić jedynie materiał zasadniczy i pomocniczy, dający możliwość pracy przy rozwijaniu wiadomości technicznych i estetycznych, Dyrekcyja Muzeum poleciła usunięcie z czytelni tych wątpliwej wartości czasopism.

Jednocześnie podjęto pracę nad przygotowaniem materiału do nowego bardziej racjonalnego katalogu, który to niezależnie od normalnego funkcjonowania czytelni, będzie stopniowo opracowywany. Nieznaczną frekwencja w czytelni w r. 1913 wypływała z przeświadczenia ogółu o zbliżającej się przeprowadzce do nowego gmachu, pomimo tego w ciągu $5\frac{1}{2}$ miesiąca korzystało z biblioteki i czytelni 576 osób (w tem kobiet 17) w następującem procentowem zestawieniu: Art. malarze $24\frac{0}{10}$; Słuchacze Uniwersytetu $11\frac{1}{2}\frac{0}{10}$; Słuchacze Ak. Sztuk Pięknych $9\frac{0}{10}$; Technicy $7\frac{0}{10}$; Art. rzeźbiarze $6\frac{0}{10}$; Nauczyciele $6\frac{0}{10}$; Dr. filozofii $6\frac{0}{10}$; Rzemieślnicy $6\frac{0}{10}$; Uczniowie szkoły przem. $5\frac{0}{10}$; Uczn. szkół średnich $3\frac{0}{10}$; Urzędnicy $3\frac{0}{10}$; Architekci $2\frac{0}{10}$; Prof. Uniwersytetu $2\frac{0}{10}$; Handlowcy $1\frac{1}{2}\frac{0}{10}$; Różne zawody $8\frac{0}{10}$. Z rzemieślników uczęszczali do czytelni: brzoźownicy, cieśle, introligatorzy, krawcy, lakiernicy, malarze pokojowi, mechanicy, rytownicy i tokarze.

Dzięki energicznej pracy personalu, uporządkowanie biblioteki w stosunkowo krótkim czasie, bo w przeciągu 2 lat zdołano doprowadzić do skutku. System cały ustawienia książek i prowadzenia ewidencji został zmieniony, wprowadzono system t. z. amerykański, numerując książki w miarę jak nadchodzą i ustawiając je w ten sposób według

wielkości na półkach. System ten, który umożliwia bardzo szybkie wyznalezienie każdej książki i gładkie rozwinięcie się ruchu w bibliotece, przyczynił się również do tego, że biblioteka nadzwyczajnie szybko do nowego gmachu mogła być przeniesioną i bezzwłocznie oddaną do użytku publiczności, po minimalnym zatrzymaniu ruchu. Uzupełniono inwentarz i przekonano się, że biblioteka zawiera z zakupem w ostatnich 3 latach przeszło 18.000 dzieł.

Po ukończeniu tych prac sprawdzono jeszcze raz całą bibliotekę i wybito numera na grzbietach tomów, co ułatwi w znacznym stopniu wyszukiwanie dzieł.

Już dnia 1 kwietnia 1913 otwarto bibliotekę na nowo do użytku publicznego i zamknięto dopiero 1 grudnia 1913, tuż przed przeprowadzeniem się do nowego gmachu. Pozostaje obecnie już tylko zmiana katalogu działowego, który jest cokolwiek nie praktyczny, a właściwie ułożenie go na nowo. W tym celu zapraszała Dyrekcyja kilkakrotnie komisye fachowe, rozstrząsając różne systemy, między nimi najnowszy „dziesiąty” przyjęty w niektórych bibliotekach światowych. Już na podstawie tych nieskończonych jeszcze narad, nabrano przekonania, że system ten nie będzie odpowiadał celom naszej biblioteki i że trzeba będzie ułożyć inny, bardzo zbliżony do systemu ułożonego przez pana radcę Stryjeńskiego, jednak prościejszy, z zastosowaniem dobrych stron katalogu dziesiątego. W roku jednak 1913 po pierwszym uporządkowaniu biblioteki okazało się, że frekwencya wzrasta i spodziewać się należy, że wzrośnie znacznie w nowym gmachu, gdyż manipulacya cała jest tak uproszczona, że usługa publiczności jest możliwie jak najszybsza. Wprawdzie biblioteka nie jest biblioteką publiczną, lecz muzealną, jednakowoż musi być dla publiczności otwartą, zamknięcie jej bowiem i używanie tylko do celów muzealnych, byłoby połączone z wielką stratą dla studyjacej publiczności.

RYCINY. Zbiór rycin, który nie nadawał się do biblioteki Muzeum techniczno-przemysłowego oddała Dyrekcyja w myśl uchwały Komisji dla spraw Muzeum techniczno-przemysłowego z dnia 10 października 1913 r. do zbiorów Muzeum Czapskich, wybrawszy ze zbiorów tych szereg fotografii, które zestawione w książki włączone zostały jako monografie do biblioteki. Ponieważ Muzeum Czapskich posiada personal fachowy i odpowiednie siły ku temu, tudzież znaczny zbiór rycin,

prowadzony ściśle i systematycznie fachowym personelem, Komisya powzięła uchwałę tę w przekonaniu, że równoległych przedsięwzięć prowadzić nie należy, a zbieranie rycin, jako takich, do zakresu działania Muzeum techniczno-przemysłowego się nie zalicza. Akt oddania jest w opracowaniu.

WYKAZ OFIARODAWCÓW I DZIEŁ OTRZYMANYCH W DARZE DO BIBLIOTEKI W R. 1913. Henryk Mianowski, „W obronie polskiego przemysłu i handlu“. Soda-Fabrik Ludwigshafen a. Rhein, „Wzornik farb anilinowych“. Dyrektor Till, „Verzeichnis für die gewerblichen Lehranstalten in Österreich“, Wien 1912. „Verzeichnis der für den Unterricht an den gewerblichen Fortbildungsschulen zulässigen Lehrmittel“, Wien 1910. „Verflüssigung des Wasserstoffes bei Vermeidung von Kälteverlusten“. K. Olszewski, Weimar 1913. „Die Verflüssigung der Gase“, K. Olszewski. „Krakowska rzeźnia miejska“, dr. Marcelli Zawadzki. „Der Schriftsatz und Druck“, prof. Georg Belwe. „Die moderne Reproduktionstechnik“, prof. dr. E. Goldberg. „Hans Dannhorn Buchbinden“. Prof. Alois Kolb, „Die Radierung“. „Der Stempelschnitt und Prägedruck“. Fillipi Tadeusz, „O węgla krajowym i jego zbycie w kraju“. Fillipi Tadeusz. „Uwagi o handlu węglem w Galicyi“. 15 wzorów Akademii Graficznej w Lipsku. Sztuka Stosowana (Wydawnictwo „Polska Sztuka stosowana w Krakowie“). „Journal Dames et des Demoiselles“. „Der Spiegel für Kunst, Eleganz u. Mode“. Dr. F. A. Wiese. „Das Heller Magazin begleitet von der Schnellpost für Moden“. Eugen de Radisies, „Guide du Musée Georges Rath“. Dr. Gabriel v. Terey, „Katalog der Gemäldegalerie alter Meister“. Dr. Mass Vancza, „Führer durch die Schausammlungen des Niederösterreichischen Landesmuseums“. Gustaw Waldt, „Zabawki, ich światowa produkcy a zapotrzebowanie“. Wogrinz Braun, „Elektrotechnik“. Ksawery Zalewski, „6 fotografii bardzo ozdobnych okuć karabeli polskich“. Hessische Zentral Genossenschaft Darmstadt, Sprawozdanie. Stanisław Batko: Miejskie Muzeum techniczno-przemysłowe i Krajowy Instytut popierania rękodzieł i przemysłu w Krakowie r. 1912. Józef Nowicki, Dodatek do czasopisma „Szewc Warszawski“. Witold Ostrowski, „Przepisy należytościowe dla stowarzyszeń przemysłowych“. Prezydium m. Krakowa, „Galizien, Moderne Illustr. Zeitung“. Instytut, „Gewerbebeförderungs-Institut für das Herzogtum Salzburg“. Prezydium

m. Krakowa, „Sprawozdanie komisji dla rozszerzania granic Krakowa i połączenia m. Podgórze“, Prezydium m. Krakowa, katalog „Antiquitäten Mobiliar Kunstgegenstände“. Muzeum T. S. L. w Tarnopolu, „Przewodnik po Muzeum podolskiem T. S. L. w Tarnopolu“. Inż. Lang, „Die Durchgeistigung der deutschen Arbeit“. Aktionskomitee zur Verbilligung des Eisens u. der Metalle. Stenographisches Protokoll des am 9. u. 10. Dezember 1912 in der Volkshalle des neuen Rathauses in Wien stattgefundenen allgemeinen österr. Eisen u. Metallgewerbetages. Jerzy Warchałowski, „O Wawel“. Alojza Fronczowa, „Podręcznik do kroju bielizny“. „Deutsche Sektion des mähr. Landes Gewerbeförderungsamtes“, Brün 1913. „Die wichtigsten Bestimmungen der Arbeiter Unfallversicherungsgesetzgebung“. Magistrat m. Krakowa, „Statystyka m. Krakowa opracowana przez miejskie biuro statystyczne“. Magistrat m. Krakowa — prof. dr. Juliusz Leo, „Sprawozdanie Komisji dla rozszerzenia granic miasta Krakowa w sprawie połączenia król. m. Podgórze z stoł. król. miastem Krakowem“. Inż. Jan Weber, „Tablice kubatury drzewa“. C. Rajewski, „Nowy podręcznik domowy i kieszonkowy dla P. T. mieszkańców stoł. król. m. wielkiego Krakowa“. Wydział Krajowy — Waleryan Kryciński, „Koronki 44 wzorów na 20 tablicach koronek klockowych i szytych“ Lwów. Muzeum przemysłowe w Krakowie, „Podręcznik do odbywania egzaminów czeladniczych w przemysłach rękodzielniczych“, opracowali St. Batko i Wit. Ostrowski. Tow. Przyjaciół nauk w Przemysłu. „Rocznik przemyski“, tom II, za rok 1912. Lenart Bonawentura, „Viribus Unitis“, das Buch vom Kaiser Max. Hessig. Muzeum przemysłowe w Krakowie, „Protokół z ankiety w sprawie przemysłu kaflarskiego“. Stow, „Kilim“ — Zakopane — „Kilim“ Stow. zar. z ogr. poręką Zakopane. Instytut technologiczny we Lwowie, Eugeniusz Porębski „Stal i narzędzia“. K. k. Gewerbeförderungsamt Wien, „Katalog der im Auftrage des k. k. Minister. für öffentliche Arbeiten vorgeführten Darstellung der Gewerbeförderung in Adrialändern“ J. 1913. Szczęsny Kuczkowski, „Skarbierz“. Szczęsny Kuczkowski, „Ręka w rękę z podpalaczami“. Gewerbeförderungs-Institut Brün, Ernst Weiss, „Die wichtigsten Stempel u. Gebührenschriften für Gewerbe u. Handeltreibende. Prezydium m. Krakowa — prof. dr. Juliusz Leo, „Sprawozdanie Komisji dla rozszerzenia granic Krakowa oraz sekcji skarbowej i sekcji prawniczej Rady miasta w sprawie połączenia król. stoł. wolnego m. Podgórze z miastem

Krakowem". Biuro Zarządu wodociągowego w Krakowie, „Sprawozdanie Zarządu wodociągowego 1910“. Gmina m. Krakowa, „Sprawozdanie dr. St. Krzyżanowskiego Dyrektora archiwum aktów dawnych m. Krakowa za rok 1912. Inspektorat przemysłowy we Lwowie, „Einzelausgabe der Berichte der k. k. Gewerbe Inspektoren über ihre Amtstätigkeit im Jahre 1912“. Bericht über den 38 Aufsichtsbezirk“ Wien 1913. Archiwum miejskie Klemens Bąkowski i Adolf Szyszko Bohusz, „Kościół N. P. Maryi w Krakowie“. Józef Seruga, „Krakowskie kalendarze z XVI wieku. Biblioteka krakowska — Władysław Namysłowski, „Poczta wolnego miasta Krakowa“. Związek Stowarzyszeń zarobkowych we Lwowie, „Statystyka Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicyi za r. 1912“. Instytut technologiczny we Lwowie, Eile Henryk, „Egzaminy majsterskie“. Ministerstwo handlu, „Bericht der k. k. Gewerbe Inspektoren über ihre Amtstätigkeit im Jahre 1912“. Henryk Eile, „Dowód uzdolnienia w handlu“.

SPIS CZASOPISM ABONOWANYCH W R. 1913. Allgemeine Deutsche Gewerbe Zeitung, Amtsblatt für Handels und Gewerbe Verwaltung, Architekt, L'art decoratif, L'art et Decoration, Autogene Metallbearbeitung, Archiv für Buchbinderei, Archiv für Buchgewerbe, Bojkot*, The bookbinding trades Journal, The British Printer. Bund österreichischer Industrieller, Czasopismo techniczne, Deutsche Kunst u. Decoration, Diamant, Dźwignia*, Dziennik rozporządzeń*, Ekonomist (Ekonomista), Elektrische u. maschinelle Betriebe, Erzherzog Rainer Muzeum, Die Gasmotorentchnik, Die graphischen Künste, Gazeta Bielska*, Gazeta piekarska*, Gazeta młynarska, Gewerbliche Rundschau, Głos mieszczański*, Der Industriebau, Innen Dekoration, Jahrbuch der Bremischen Sammlungen, Jahrbuch der königlich preussischen Kunstsammlungen, Język polski, Krakowski miesięcznik artystyczny, Kronika buchaltera, Książka, Kształt i barwa, Kunstchronik Kunstmarkt, Kunst und Kunsthandwerk, Kupiec*, Lotnik-Automobilista, Mährisch-schlesische Gewerbe-Zeitung, Mechanik*, Minister's Gazete of Faschion, Mitteilungen des internationalen Verbandes für die Materialprüfungen der Technik, Mitteilungen des k. k. teehnischen Versuchsamtes, Mitteilungen der Zentralvereinigung, Moderne Bauformen, Muzeum*, Muzeum przemysłowe, Museion, Myśl robotnicza*, Nafta, Neueste Erfindungen, Nowe Mody, Odrodzenie, Österreichi-

sche Wochenschrift für den öffentlichen Baudienst, Papier und Schreibwaren Zeitung, Photographische Chronik, Pogoń*, Prawo ludu*, Przewodnik bibliograficzny, Przegląd prawa i administracyi, Przegląd techniczny, Przegląd ceramiczny, Przegląd rękodzielniczy, Przemysł ceramiczny, Przemysł krajowy*, Przemysłowiec, Reichs-Handwerker-Zeitung, Rękodzielnik*, Robotnik drzewny*, Die Sozialversicherung, The Studio, Straż Polska*, Sprawozdanie statystyczne m. Krakowa, Szewc Warszawski, Sztukastosowana, Sztuka bronzownicza, Technische Neuerungen, Technik und Wirtschaft, Terminator polski, Tygodnik dostaw*, Tygodnik mieszczański, Tygodnik rolniczy, Wiadomości numizmatyczne, Butterik's Moden-Revue, Wszechświat, Werke der Volkskunst, Zeitschrift der Bücherfreunde, Zentralblatt für den gewerblichen Unterricht, Zeitschrift für bildende Kunst, Zeitschrift für alte und neue Glasmalerei und verwandte Gebiete, Zeitschrift des Nordböhmischen Gewerbe Museums, Zeitschrift der Reproduktionstechnik, Zeitschrift für Flugtechnik u. Motorluftschiffahrt, Zeitschrift des Vereines deutscher Ingenieure, Zeitschrift für Volkswirtschaft-Sozialpolitik und Verwaltung, Ziemia, Ziemia Stryjska*, živnostenski Vestnik*.

WYKAZ WYDAWNICTW OTRZYMYWANYCH W DRODZE PRENUMERATY WROKU 1913. 164 Beilagen zu den stenographischen Protokollen des Herrenhauses XXI Session 1913. Stenographisches Protokoll. Handbuch für Jugendpflege. Uniformen Kunde. Lose Blätter zur Geschichte der Entwicklung der militärischen Tracht. „Prace lidu naseho“ (Slowakische Volksarbeiten — Les ouvrages populaires des Slovaques). Monogramm-Kunst (herausgegeben v. Wilhelm Diebener). Figurale Holzplastik. Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych. Historya malarstwa. Geschichte des Kostüms. Sztuka stosowana. L'art typographique dans les pays bas. Palast-Architektur von Ober-Italien und Toscana. Jahresmappe der Gesellschaft für Vielfältigende Kunst in Wien. Das farbige Malerbuch. Portrety polskie. Architektur von Olbrich. Die Zeitalter der Chemie in Wort und Bild. Nürnbergs Bürgerhäuser und ihre Ausstellung. Muspratt's Theoretische, praktische und analytische Chemie in Anwendung auf Künste u. Gewerbe. Malarstwo polskie. Skarb architektury. Thieme Becker. Künstler Lexicon. Sprawozdania komisji do badania historyi sztuki w Polsce.

*) Wymiana za Przegląd rękodzielniczy.

KSIAŻKI ZAKUPIONE DO BIBLIOTEKI WR. 1913. Dr. Anczyc St., „Rozwój przemysłu w Ameryce“. Dr. Anczyc St., „W sprawie reorganizacji Muzeum techn. przem. w Krakowie. Dr. Anczyc St., „Wykład technologii metali“. Dr. Anczyc Stan., „W sprawie rozwoju przem.“. Antoniewicz, „Grottger“. Almanach. „Wiener Werkstätte“. Algoud, „Le Velours“. Arndt, „Heimarbeit III“. „Die Architektur d. Barock u. Rokoko Zeit“. „Balony i Samoloty“. Dr. Baernreither J., Grundfragen. Bancel A. D., „Kooperatyzm“. Bendlewicz z Pleszewa, „Które zawody przem. są u nas mało reprezentowane“. Dr. Bierman G., „Lovis Corinth“. Binstead, „Unseful details in sewerall styles“. Bukowski, „Zafałszowanie artykułów spożywczych“. Bykowski Jaksa, „Podręcznik część II. i III“. E. Braun v. Braunthal, „Herstellung u. Prüfung von Gebäude“. Botkin M. P., Collection. Beardley, The Early Work. Dr. Brun, Künstler Lexikon. Blaut, Znaczenie torfu w przemyśle. Bouviers, Handbuch der Ölmalerei. Bergner, Berühmte Kunststätten. Blücher, Auskunftsbuch. Bansen, Bergwerksmaschinen. Bogeng, Bucheinband. Bouffier, Kunst-techn. Rathgeber. Braun, Batik. Braunthal, Gebäude Blitzableiter. Beutel, Metallfärbung. Bayrische Gewerbeschau. Bahnagen A., Der Stukkateur. Dr. Böhm, Die Verwendung der seltenen Erden. Brearley, Die Wärmebehandlung. Bobriński, Russische Holzarbeiten. Das Bauerhaus in Ungarn. Bourdoukoff, Céramique de L' Asie Centrale. Bilibin, „Skazki illustrowane“. Chmiel A., Garncarze krakowscy. Chrzanowski Zenon, Sztuka i rzemiosło. Chem. techn. Untersuchungsmethode. Candee, The Tapestry book. Deinhard, Schloman techn. Wörterbücher. Danielewicz W. Podręcznik dla maszynistów drukarskich. Dutlinger E., Kalkulacye i kontrole w przedsiębiorstwach technicznych. Durczykiwicz L., Dwory polskie w ks. Poznańskiem. T. W. Eikmeier u. W. Heine, Wie bereite ich mich auf die Meisterprüfungen vor. Encyklopedia techniczna. Ebert Georg, Die Entwicklung der Weissgärberei. Endel, Fälscherkünste. Ergebnisse der Gewerbebeziehung. Falk, Kunstgeschichte der Seidenweberei. Fenellosa, Japon Kunst. Frimmel, Gemäldekunde. Der farbige Malerkalender. Das farbige Malerbuch. Forch-Kinematograph. 401 fotografii z zakresu przemysłu artystycznego. Gaebel-Heimarbeit. Gargas Zygmunt, Tkactwo domowe Galicyi. Gibbins H. B. Historya przemysłu Anglii. Görges H., Grundzüge der Elektrotechnik. Gensch Max, Berechnung Entwurf u. Betrieb rationeller Kesselanlagen. Gustawicz, Podręcznik elektrotechniczny. Grienberger, Liturgische Ge-

fässe. Grassmann, Berechnung einer Dampfmaschine. Gusman, L'art décoratif de Rome. Georgi, Blechbearbeitung. Die Gewerbeförderung im Gross-Hessen. Hanel R., Jahrbuch d. öst. Leder u. Lederwaren Industrie. Heilpern M., Co to jest kinematograf, Balon Parsewala, Samolot braci Voisin, Balony i aeroplany. Herdan A., O odlewie liter, Encyklopedya techniczna. Heiderich, Wohnungskunst. Holme Charles, Modern etchings mezzotints and dry-points. Haendke B., Entwicklungsgeschichte der Stilarten. Dr. Hegene, Der Städtebau. Hinrichsen, Materialprüfungswesen. Der Handwerksmeister. Haniche, Handbuch f. Kürschner. Handbuch d. Strohhut Fabrikation. Hanel, Jahrbuch d. öst. Textilindustrie. Hopf, Altpersische Teppiche. Hulle, Die Werkzeugmaschinen. Hottenroth, Geschichte der sächsischen Fahnen und Standarten. Jaworski, Królowie Polscy. Janowicz L., Zarys rozwoju przem. Joelson i Kowalewski, Co wiedzieć powinien każdy wynalazca. Illustriert. techn. Wörterbuch. Jettmar, Handbuch der Chromolitographie. Jahrbuch des deutschen Werkbundes. Jahrbuch d. öst. Industrie. Jak założyć stowarzyszenie spożywcze. Jeden za wszystkich. Kairo, Japan ornamente. Kalinowski St., Działalność pracowni fizycznej. Kalisz A., Najmodniejsze biura gabinetowe w stylu angielskim. Kataster d. Gewerbegeossenschaften. Kieszkowski Jerzy, Kanclerz Krzysztof Szydłowiecki. Katalog einer Sammlung von Antiquitäten Kunstgegenständen. Kataster sił wodnych. Kohlmann W., Tablice kubiczne. Kucharzewski F., Technicy i ich zespolenie wśród rozwoju Królestwa. Krzyżanowski Roman, Jak zakładać fabryki w Galicyi. Kucharzewski F., Czasopiśmiennictwo techniczne polskie przed r. 1875. Kucharzewski F., Pomysły techniczne generała Sokolnickiego. Kunze O., Die Acetylenverordnung vom J. 1912. Klauber K. J., Handbuch zur praktischen Bearbeitung des Staatsvoranschlages für d. J. 1912. Klima, Die Technik im Lichte. Książeczka narzędziowa. Knackfuss, Lovis Corinth. Knackfuss, Mathias Grünewald. Kempf, Reklame Motive. Koepper, Handwerkmeister. Koch, Klassische Schriften. Kröh, Technik d. Ölmalerei. Kanel, Jahrbuch d. österr. Chemischen Industrie. Köhler, Kenntnis vom Herstellen u. Untersuchen d. Leders. Koepper, Handwerkerbibliothek XXII. Kick, Mellfabrikation. Kilka uwag nad kwestyą rękodzielniczą w kraju naszym. Kooperatyzm jako szkoła samorządu. Kruszyński Tad. ks., Stary Gdańsk. Lamberg Dr., Leitfaden der ersten Hilfe. Lewiński J., Bielenie przędzy i tkanin lnianych. Lewiński J.,

Tkactwo. Lewicki W., Reforma ustawodawstwa współdzielczego Austrii. Lewicki W., Wykłady towaroznawstwa. Lewicki W., Wskazówki przechowania towarów. Lowes, Chatson old lace and needlework. Lepert W., Uwagi w sprawie przyszłości przemysłu krajowego. Libański E., Z postępów techniki wojennej. Libański E., Perpetuum mobile. Libański E., Nafta i nafciarze. Libański E., Technika w boju o światło. Libański E., Podbój atmosfery. Libański E., W krainie szkła i jedwabiu. Leonardo da Vinci, Traktat von der Malerei. Lelasseur L., Aeroplan, Spolszczył Kisielnicki. Lederbur, Legierungen. Leitner, Selbstkostenberechnung. Łukaszewski-Mosbach, Słownik niemiecko-polski. Malonyay, A Magyar nep Művészete. Massé, Chats on old pevter. Metmann B., Le bois. Metmann B., Le metal, Le bronze. Metmann B., Le metal, Le Fer. Miklaszewski B., Technologia chemiczna. Milewski E., Sklepy społ. Milewski E., Kooperatyzm a kwestya społeczna. Milczarski R., Rachunkowość stow. spożyw. Montagu, Sztuka prowadzenia samochodu. Model, Sp. französ. Farbenstich. Metzendorf, Margarettenhöhe. Malerkalender. Moreau, Vauthier La Pointure. Die Mode in 17. Jahrh. Nowicki P., Szewc Warszawski. Neue Malerein. Notice Historique et descriptive sur les arts et industries Japonais. Olszewski, Zastój gospodarczy. A. Opderbecke, Der Zimmermann. Opderbecke, Der Maurer. Olbrich Architektur III. Serie. Öosterreichische statist. Handbuch. Old houses in Holland (Studio). Podlacha, Malowidła ścienne. Poradnik dla automobilistów. Paessler, Wörterbuch der Lederindustrie. Porębski, Samospajanie i przecinanie metali. Peters Em., Kalkulationsbuch für Schneider. Piotrowski K., Przemysł ludowy jego znaczenie i organ. w Królestwie polkiem. Przegląd przemysł. handlow. Piton Camille, La Costume Civil. Pazaurek, Gechmack in Kunstgewerbe. Palastarchitektur Band V. Preger, Metalbearbeitung. Ricci, Der Stil Louis XVI. Riviere, La ceramique dans l'art musulman. Reinschmidt Leon, O potrzebach przem. Królestwa polskiego. Ruhmer E., Funkeninduktoren. Romstorfer, Fachkunde Binder. Reforma ustaw. współdziel. Rocznik architektoniczny Prof. Szyszko Bohusz. Rachunkowość Stow. spoż. Kaepf Rudolf, Die Reklame. Słownik ortograficzny, Passendorfer Artur. Nasze dwory. Schläter, Handbuch für Sattler, Riemer u. Taschner. Schläter. Zuschneiden alter Sattler und Taschnerarbeiten. Schneewitchen (Die sieben Zwerge). Scheffs Marcell, O wekslach. Siwołobow, Krasilnoje iskustwo. Stasiak Ludwik, Wit Stwosz źródłem natchnień

Dürera. Sawicki Józef, Z postępów awiatyki i aeronautyki. Świtkowski Józef, Obiekty fotograficzne. Dr. Szujski Wład., Stosunki przem. naftowego w dobie obecnej. Stetkiewicz S., O technicznych sposobach mierzenia wysokich temperatur. A. M. Skalkowski, Książę Józef. Stary Kraków (Wyd. Bratniej Pomocy uczniów Szkoły Przemysłowej). Schrader, Ausbaurbeiten. Sagmeister, Christliche Symbole. Schwachhöfer, Kohlen in Österreich. Supino, Diesel Motoren. Schmidt, Battikkunst. Sivers, Battiktechnik. Seydel, Battik Arbeiten. Moderne Plastische Studien. Sombart, Über die Zukunft der Kunst. Schmaller, Zur Geschichte der deutschen Kleingewerbe. K. Schweighoffer, Entwicklung des Handwerks auf Kosten der Industrie. „The Studio“ Year Book of decorative 1913. Sartor, Les tapisseries de Reims. Statist. Jahrbuch für das deutsche Reich. Studio, „Peasant art in Italy“. Sprzedaż na kredyt. Dr. Hegemann, Städtebau. Taylor, Zasady organizacyi naukowej. Teives K., Die Schachtfördermaschinen. Trojanowski A., Historia rozwoju przemysłu bawełnianego w Królestwie Polskiem. Tomaszewski Wł., Pół wieku polskich spółek. Die Technik des XX. Jahrhunderts. Tipping, Engl. Homes. Urban, Unfallverhütung. Wojciechowski J., Jak założyć stow. spożywcze. Wahlburg, Schleif, Polier u. Putzmittel. Warnatsch, Innenaustattung der Kirchen. Warsztaty dla nauki rzemiosł. Witkowski P., Podręcznik dla maszynistów drukarskich. Dr. Winkler, Studien zur österreichischen Sozialversicherungsvorlage. Wirtschaftliche Zustände Galiziens. Wickhoff, Schriften Band II. Wykłady towaroznawstwa. Wskazówki przechowania towarów. Wolski Saryusz, Supplement herbów do herbarza Niesieckiego. Vitry et Briere, Documents au sculp. Franc. Dr. Valentin, Automobiltechnische Handbuch. Vorl. Ergebnisse der gewerb. Betriebszählung. Vorl. Ergebnisse der gewerb. Volkszählung. Voss, Bilderpflege. Vollmer, Sattler, Riemer, Taschnerarbeit. Verzeichnis der für die gewerb. Lehranstalten in Österreich. Ziemermann, Beizen. Zieller, Handbuch für Bildner. Ziemkowski, Skorowidz pols. przem. i handlu hurtownego. Zgórski A., Opieka krajowych org. nad przemysłem w naszym kraju. Żórawski G., Podręcznik dla majstrów tkackich. Żukowski W., Bilans handlowy gub. Król. Polskiego. Zipperer, Schokoladefabrikation. Znaczenie kobiet w ruchu współdzielczym.

MEDAL MUZEUM. W myśl uchwały Komisji dla spraw miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego z dnia 1 marca 1912 r. sporządziła

Dyrekcya medal projektu artysty rzeźbiarza dr. Henryka Kunzeka, medal przeznaczony dla rękodzielników, przemysłowców, stowarzyszeń (medal duży), oraz dla terminatorów i uczni rękodzielniczych (medal mały), którzy w swym zawodzie z jakichkolwiek bądź powodów zasłużyli na odznaczenie. Rozporządzeniem c. k. Ministerstwa robót publicznych z dnia 7 marca 1913 r. L.: 1098-XXc został zatwierdzony poniższy regulamin nadawania medalu.

Jako druk dyplomu użyto projekt nagrodzony na konkursie dyplomu egzaminów czeladniczych p. artysty malarza W. Jastrzębowski.

REGULAMIN NADAWANIA MEDALU MIEJSKIEGO MUZEUM TECHN. PRZEM. § 1. Miejskie Muzeum techniczno-przemysłowe w Krakowie ustanawia wielki i mały medal jako odznaczenie dla rękodzielników i przemysłowców, względnie spółek rękodzielniczych, którzy w swoim zawodzie z jakiegokolwiek bądź powodu za wzór służyć mogą. § 2. Wielki medal może być udzielany rękodzielnikom względnie firmom rękodzielniczym, lub przemysłowym, względnie spółkom rękodzielniczym, które czy to z tytułu niepospolitych prac wykonanych, czy to wzorowem wychowaniem uczniów lub wreszcie z jakiegokolwiek bądź powodu w rękodzielnictwie za wzór służyć mogą, wreszcie w jakikolwiek sposób się odznaczyli. Mały medal nadaje się terminatorom i uczniom rękodzielniczym, którzy szczególniejszem zamiłowaniem, pilnością i zdolnością w okresie swojej nauki zawodowej w jakikolwiek sposób się odznaczyli. § 3. Odznaczenia te nadaje na wniosek Dyrekcji Komisya dla spraw miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego oraz Kuratorium Krajowego Instytutu popierania rękodzieł i przemysłu większością $\frac{3}{4}$ głosów obecnych na sali, względnie $\frac{3}{4}$ głosów w głosowaniu pisemnem. § 4. Wręczenie medalu odbywa się sposobem uroczystym przez przewodniczącego komisji, względnie jego zastępcę. § 5. Koszta sporządzenia medalu ponosi miejskie Muzeum techniczno-przemysłowe. § 6. Udzielony przez miejskie Muzeum techniczno-przemysłowe medal nie jest przeznaczony do noszenia, lecz stanowi tylko darowany medal pamiątkowy. § 7. Wraz z medalem wręcza się odznaczonemu dyplom z wymienieniem nazwiska, roku odznaczenia, oraz zasługi, za którą został odznaczony. § 8. Miejskie Muzeum techniczno-przemysłowe utrzymuje w ewidencji udzielone odznaczenia, prowadząc odpowiednie wykazy odznaczeń.

WYSTAWY. WYSTAWA PRAC KURSOWYCH. W czasie od 17 listopada do 27 listopada 1913 r. urządziła Dyrekcyja w mniejszej sali wykładowej Muzeum wystawę prac wykonanych na kursach: artystycznych robót metalowych, galanterii introligatorskiej, oraz krawieckim (szycia mundurów dawnych wojsk polskich). Na wystawie zostały wystawione wszystkie wyroby, tak złe, jak i dobre, aby dać całokształt pojęcia o pracach uczestników poszczególnych kursów.

Wystawione przedmioty kursu metalowego wykonane zostały techniką klepania na zimno blachy metalowej na kowadełkach za pomocą specjalnych młotków i nadawaniu jej tą drogą dowolnych kształtów, które następnie ozdabia się za pomocą wytłaczania i cyzelowania przy użyciu specjalnych dłutek, zwanych „puncynami“. Technika ta znana już w starożytności zanika prawie zupełnie w ostatnim stuleciu, wyrugowana stopniowo przez produkcję maszynową. Dopiero w ostatnich czasach podjęto tu i ówdzie wysiłki w celu przywrócenia praw obywatelskich temu pięknemu i szlachetnemu rzemiosłu. Wystawiono 145 okazów kursu metalowego, obejmujące przedewszystkiem prace pierwsze uczestników kursu, dające wyobrażenie o sposobie wykonywania przedmiotów techniką klepania, następnie próby cyzellerskie, emaliowe, dalej wykończone gotowe przedmioty jak: samowary, kilka garnuszków, serwis do kawy, szampanierka, ampułki, kilka dzbanów itp.

Z kursu wyrobów skórnicych wystawiono 41 okazów, a mianowicie kilka portfeli, pularsów, papierośnic, torebek, tek etc.

Dalej wystawiono 3 typy mundurów wojsk polskich, a mianowicie 3 mundury kompletne szwoleżera z r. 1809—13, żołnierza 4 pułku piechoty z r. 1831 i ułana 2-go pułku z r. 1831. Wystawione zostały tak samo mundury uszyte na kursie, jak i części metalowe, wykonane w warsztatach Muzeum, jak szable, kociołki, patrontasze, lance itp.

Wystawę zwiedziło 159 osób przedewszystkiem ze sfer artystycznych i rękodzielniczych.

WYSTAWA WIEDEŃSKIEGO ZAKŁADU GRAFICZNEGO.

W roku sprawozdawczym Wiedeński Zakład graficzny urządził wystawę wędrowną wyrobów, jakie zostały w ostatnich latach przez uczni tego zakładu wykonane. Po porozumieniu się z Dyrekcyją została wystawa urządzona w starym budynku Szkoły przemysłowej przy ul. Gołębiej. Wystawa obejmowała fotografie portretów, krajobrazów, oraz fotogra-

fie do użytku naukowego, fotografie barwne, autotypie, światłodruki, heliografury, oryginalne litografie i algrafie, barwne reprodukcje obrazów wykonane nowoczesnymi sposobami fotochemicznymi, prace typograficzne, dziełowe i ilustrowane. Wystawę zwiedziło przeszło 1300 osób. Wstęp był wolny.

KRAJOWA WYSTAWA KILIMÓW DAWNYCH I WSPÓŁCZESNYCH WE LWOWIE. Dyrekcya przyjęła udział w Krajowej Wystawie kilimów urządzonej w czasie od 30 listopada 1913 do 15 stycznia 1914 r., wysyłając następujące okazy: 1) kilim ludowy o wzorze geometrycznym pochodzący ze Zbaraża z wieku XIX. 2) Kilim ludowy o wzorze kwiatowym pochodzący ze wsi Toków, powiat Tarnopolski z w. XIX i 3) 2 kilimy małoruskie o wzorze kwiatowym z w. XVIII.

WARSZTATY KRAKOWSKIE. Od samego początku działalności swej, Dyrekcya Muzeum kładła wielki nacisk na wspólne porozumienie się i wspólną pracę artystów i rękodzielników, wychodząc z tego założenia, że tylko w ten sposób cele swe w dostateczny sposób osiągnąć potrafi. Praca w tym kierunku jest bardzo żmudna, trzeba godzić z jednej strony za daleko idące wymagania rękodzielników, którym najczęściej wszystko jedno co wykonują, byle to przyniosło zyski, z drugiej zaś strony często bardzo daleko idące wymagania artystów, którzy znowu przykładają do prac tych za ścisłą miarę i stawiają bardzo ciężkie wymagania pod względem artystycznym, niejednokrotnie niezgodne z charakterem materiału i sposobem pracy. Przez zwyczajne zetknięcie się tych elementów nie można było spodziewać się, jak zaraz pierwsze doświadczenia wykazały, odpowiednich rezultatów, trzeba było rzecz założyć w sposób, któryby tak samo jednym, jak i drugim dawał zyski, chociażby na razie tylko drobne i któryby ich po części zniewalał do połączenia się celem wspólnej pracy.

Starania te ostatecznie skryształizowały się w założeniu Warsztatów krakowskich, stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką, do którego przystąpiło dotąd 48 członków, rękodzielników i artystów deklarując odpowiednie udziały. Stowarzyszenie zostało dzięki gronu młodych i energicznych artystów, z których jako inicjatorów w pierwszym rzędzie wymienić muszę: p. Wojciecha Jastrzębowskiego, Kazimierza Młodzianowskiego, Dr. Henryka Kunzeka i wielu innych, tu-

dzień rękodzielników: pp. Chrobaka, Adamskiego, Maciejowskiego, Budziaszka i t. d. w roku 1913 powołane do życia. Statut tego Stowarzyszenia został zatwierdzony dnia 8 kwietnia 1913.

W myśl statutu celem Stowarzyszenia jest w pierwszym rzędzie stworzenie centrum, w którym by się jednoczyły wspólne usiłowania artystów, ludzi, którym rozwój przemysłu artystycznego leży na sercu i rękodzielników w kierunku uszlachetniania pracy rękodzielniczej przez wytworzenie przedsiębiorstwa, którego przedmiotem jest wyrób lub nabywanie i dalsza sprzedaż na wspólny rachunek i niebezpieczeństwo wszystkich artykułów i przedmiotów wchodzących w zakres uszlachetnionej pracy rękodzielniczej różnych zawodów. Dalej jest przedmiotem przedsiębiorstwa zakupno surowców na wspólny rachunek, półfabrykatów, dodatków materiałowych, narzędzi i przyrządów i odsprzedawanie tych artykułów, potrzebnych do wykonania przemysłu artystycznego i pokrewnych zawodów wyłącznie członkom, wreszcie urządzenie i prowadzenie warsztatów stowarzyszeniowych.

Stowarzyszenie rozpoczęło swoją działalność w lecie 1913 roku, wykonało dotąd zamówień na kilkanaście tysięcy koron, niema nic długów i rokuje jak najlepsze nadzieje na przyszłość. Przed założeniem Stowarzyszenia Dyrekcyja zastanawiała się bardzo dokładnie nad tem jaką mu nadać formę i badała obce Instytucye tego rodzaju. Przekonała się jednak, że żadna z obcych prócz jednej w Amsterdamie, o podobnych celach założonej, nie opiera się na idei prawdziwej kooperatywy lecz jest przedsięwzięciem kapitalistycznym, wyzyskującym przeważnie pracę tak artystów, jak rękodzielników. Nie mogąc liczyć na zebranie wielkich kapitałów w kraju i nie chcąc oddać zrzeszonych około Muzeum rękodzielników i artystów na wyzysk wielkiego kapitału, postanowiła Dyrekcyja przyjąć formę kooperatywy w myśl ustawy z dnia 4 kwietnia 1873, zapoczątkować rzecz na razie w bardzo małych rozmiarach i rozwijać ją stopniowo.

Krok ten okazał się trafny, Stowarzyszenie rozwija się powoli, jednak pewnie i jeżeli zapał artystów i poparcie publiczności nie znikną, w ciągu kilku lat będzie to Instytucya bardzo silna, mogąca oddziaływać nadzwyczaj ożywczo na wytwórczość kraju w kierunku przemysłu artystycznego. Dzięki cennemu poparciu sprawy Prezydium miasta Krakowa, mieszczą się „Warsztaty krakowskie“ na razie, dopóki nie staną zupełnie o własnych siłach, w gmachu Muzeum techniczno-przemysłowego.

KWATERY DLA UCZESTNIKÓW KURSÓW. Kwatery dla uczestników kursów zostały założone na podstawie zezwolenia Komisji dla spraw miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego i znajdują się obecnie w dawnym lokalu muzealnym przy ul. Franciszkańskiej l. 4, w dwóch większych pokojach, w jednej małej ubikacji służącej jako magazyn pościeli, tudzież pokoju przeznaczonym na pomieszczenie dozorczy kwater na piętrze. Kwatery te posiadają 12 łóżek, urządzonych w sposób wojskowy, do których urządzenie odstąpiło po cenach własnych kosztów wraz z pościelą, siennikami i kocami c. k. Ministerstwo wojny. W danym razie ilość legowisk może być powiększona do 24. Ze względów pedagogicznych, potrzeby tych kwater nie trzeba uzasadniać, ze względów zdrowotnych mają one również nadzwyczajne znaczenie, gdyż usuwają konieczność mieszkań zazwyczaj „kątem“ jak najczęściej mieszkali przyjeżdżający do Krakowa uczestnicy kursów, co wprost było nieodpowiednie. Za noclegi w tych kwaterach nie biera się opłaty.

POLSKI ZWIĄZEK USZLACH. PRACY. Uznając ogromne znaczenie, jakie ma obecnie za granicą kierunek nadawany przez podobne Związki i wpływy, jakie wywierają one na produkcję, również pod względem kulturalnym, poczyniła Dyrekcyja starania w kierunku związania podobnego Związku także i w kraju naszym. Przedwstępne prace ukończono, statut na zgromadzeniach, w których wzięli udział wybitni polscy artyści i rękodzielnicy uchwalono i odesłano do Namiestnictwa do zatwierdzenia. Przystąpienie do Związku tego, którego siedzibą będzie Kraków, zgłosiło wiele Instytucji publicznych w kraju. Celem Związku jest uszlachetnienie pracy przemysłowej w jak najszerszym zakresie przez szerzenie uczciwych zasad w organizacji i wykonywaniu pracy przez podniesienie technicznego i artystycznego poziomu produkcji, przez uszlachetnienie i wyrobienie smaku w społeczeństwie, w szczególności Towarzystwo propagować będzie: stosowanie doborowych materiałów, dokładność i rzetelność roboty, staranie o dobre własne wzory, walkę z imitacją i fuszerką, poszanowanie własności autorskiej, ochronę doborowej produkcji własnej przed zalewem tandety i obcej produkcji, wreszcie wspomaganie moralne i materialne stowarzyszeń, instytucji i przedsięwzięć o pokrewnych celach. Do osiągnięcia celów Towarzystwa służą: publikacje wszelkiego ro-

dzaju (odezwy, broszury, książki etc., ewentualnie peryodycznie wydawane czasopisma) wykłady i zgromadzenia, wystawy, stworzenie biura wywiadowczego i pośredniczącego dla przemysłu i rękodzieła, ustanawianie Komisji i wydawanie opinii.

Dyrekcja nie łudzi się tutaj, z początku akcja w tym kierunku będzie cokolwiek oporna i trzeba będzie rozwinąć usilną akcję, aby cele swoje bodaj częściowo uzyskać. Pozyskawszy jednak szereg wybitnych osobistości do tego Związku, Dyrekcja nie wątpi, że z czasem Związek cel swój będzie mógł w dostatecznej mierze osiągnąć.

BIURO PORADY. Powołane do życia biuro porady artystycznej natrafiało początkowo na wielkie trudności i do dziś dnia jeszcze nie rozwinęło się w sposób dostateczny, a to z powodu braku osobnej sali rysunkowej, do którejby w oznaczonych godzinach rękodzielnicy swoje projekta przynieść mogli, celem uzyskania porady fachowej. W wielkiej jednak liczbie porady takie udzielono już bądź pisemnie, bądź ustnie jeszcze w starym lokalu. Obecnie brak sali usunięto, utworzono stałą salę rysunkową wieczorną pod kierownictwem referenta spraw artystycznych p. Karola Homolacsa i wezwano rękodzielników, aby, o ile mają jakieś projekta do wykonywania, wykonywali je w tej sali, gdzie w godzinach oznaczonych specjaliści będą udzielali porad pod względem technicznym i artystycznym. Dyrekcja spodziewa się, że przez to wywrzeć będzie mogła wielki wpływ na udoskonalenie projektów rękodzielniczych.

SPRAWOZDANIE O KURSACH MUZEALNYCH pomieszczone będzie dalej, łącznie ze sprawozdaniem o kursach Krajowego Instytutu popierania rękodzieł i przemysłu. Sprawozdania te połączono w tym celu, by uzyskać przez to zupełny obraz działania całej Instytucji na polu urządzania kursów.

TABELA PRELIMINOWANYCH I RZECZYWISTYCH SUBWENCYJI I WYDATKÓW NA MIEJSKIE MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWE W LATACH 1908—1913.

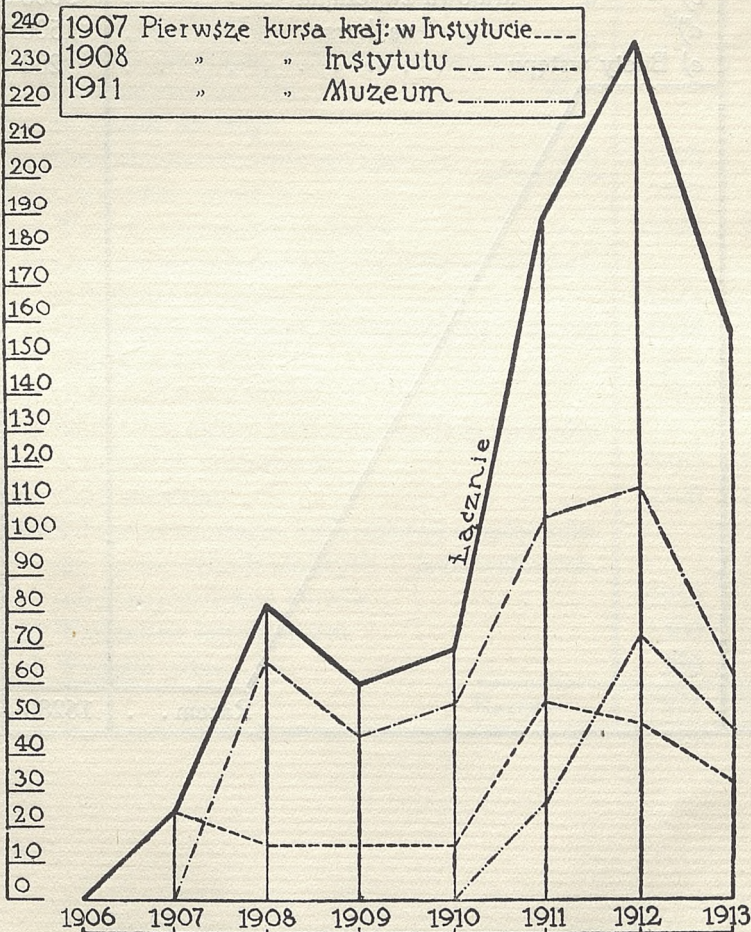
Rok	Subwencje		Wydatki	
	Preliminow.	Wynik	Preliminow.	Wynik
	Koron	Koron	Koron	Koron
1908	13.000·—	15.000·—	37.585·—	23.934·—
1909	15.000·—	15.000·—	25.353·—	29.442·—
1910	15.000·—	17.799·—	25.496·—	20.100·—
1911	11.500·—	15.782·—	38.021·—	38.467·—
1912	19.500·—	19.081·—	55.530·—	58.799·06
1913	28.000·—	28.000·—	63.768·—	59.931·44

STOSUNKI MUZEUM Z INNYMI CZYNNIKAMI. Jak i lat ubiegłych Dyrekcyja utrzymywała ścisły kontakt z władzami państwowymi, krajowymi, z gminą, Instruktorem stowarzyszeń przemysłowych, Izbami rękodzielniczymi, Izbami handlowymi i przemysłowymi, tudzież Towarzystwami.

KURSA MUZEALNE. Sprawozdanie o kursach muzealnych znajduje się w części II. razem ze sprawozdaniem o kursach Krajowego Instytutu popierania rękodzieł i przemysłu.

KURSA W OGÓLE

Frekwencja kursów Muzeum Instytutu i kursów kraj w Instytucji

PROJEKT BUDŻETU NA I. PÓŁR. 1914 R. I ROK ADMINI-

Dział XII.	DOCHODY ZWYCZAJNE	K O R O N	
Poz. 5.	a) Subwencja Ministerstwa rob. publ. zwyczajna	8000	17000
	b) „ „ „ „ na kursa	1500	3000
	c) „ krajowa zwyczajna	5000	11500
	d) „ „ na kursa	1500	3000
	e) Bilety wstępu	280	570
	Razem . .	16280	35070

STRACYJNY 1914|15 MIEJSKIEGO MUZEUM TECHN. PRZEM.

Dział XII.	ROZCHODY	K O R O N	
Poz. 12.	a) Dyrektor (dodatek wyrównujący rangę VII.) .	692	1384
	b) Pomoc w sprawach artystycznych i muzealnych	1800	3600
	c) Bibliotekarze i pomocnik	2250	4500
	d) Pomocnik biurowy	900	1800
	e) Woźny: płaca kor. 1180, kwaterowe kor. 420 i trzechlecie kor. 210 „ 2610 Pomocnik woźnego „ 1314 Umundurowanie woźnego i pomoc. „ 450	1498	2876
	f) Czyszczenie gmachu	400	800
	g) Wartość czynszowa budynku	12500	25000
	h) Opał mieszkania dyrektora i służby mieszkającej w budynku Muzeum	1521	3043
	i) Oświetlenie Instytucji, mieszkania dyr. i służby	1000	2000
	k) Opłata za telefony	250	500
	l) Ubezpieczenie zbiorów	360	720
	m) Biblioteka, okazy, konkursy, wykłady i podróże w sprawach muzealnych	6500	13000
	n) Kusa muzealne	4500	10000
	o) Subwencyonowanie wydawnictwa miesięcznika dla spraw rękodzielniczych i przemysłowych, subwencyonowanie kursów	1950	3900
	p) Wermistrz intrologatorni	1500	3000
	r) Wydatki różne	250	500
	Razem . .	37871	76623

PROJEKT BUDŻETU MIEJSKIEGO MUZEUM TECHN. PRZEM.
 NA ROK 1914 I. PÓŁR. i 1914|15 DO 30 CZERWCA 1915 R.

Wydatki nadzwyczajne	Koron
a) Roboty około katalogu działowego bibl. Muzeum	1000
b) Koszta rozsegregowania zbiorów Muzeum . . .	1260
Razem . . .	3260

Zamknięcie rachunkowe za rok 1913 znajduje się na końcu sprawozdania, łącznie z zamknięciem rachunkowym Instytutu.

CZEŚĆ II. KRAJOWY INSTYTUT POPIERANIA RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU. A) KURATORYUM KRAJOWEGO INSTYTUTU POPIERANIA RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU. Delegaci c. k. Rządu: Dr. Adolf Müller, c. k. szef sekcji w c. k. Ministerstwie robót publicznych. Dr. Adam Fedorowicz, c. k. wiceprezydent Namiestnictwa, Delegat c. k. Namiestnika. Dr. Adolf Vetter, c. k. Radca Dworu, Dyrektor c. k. Urzędu popierania przemysłu. Dr. Jan Waygart, c. k. Radca sekcyjny Ministerstwa robót publicznych. Delegaci gal. Wydziału Krajowego: Dr. Władysław Jahl, członek Wydziału Krajowego. Arnulf Nawratil, Radca Dworu. Józef Górecki, Radca cesarski. Delegaci gminy miasta Krakowa: Dr. Juliusz Leo, prezydent miasta, prof. Uniwersytetu Jagiell. Poseł do Rady Państwa i na Sejm Krajowy etc. prezes kuratoryum. Radcy miasta: Dr. Ernest Bandrowski. Piotr Kosobucki. Dr. Julian Nowak. Jan Wolny. Zastępca delegatów gminy: Zygmunt Maywalt. Dr. Ludwik Merz. Delegat Izby handlowej i przemysłowej Dr. Artur Benis, sekretarz Izby handlowej i przemysłowej w Krakowie. Delegaci Izby Stowarzyszeń przemysłowych i rękodzielniczych w Krakowie: Piotr Repetowski, majster introligatorski. Konstanty Lachowski, majster szewski. Delegaci Kasy Oszczędności miasta Krakowa: Dr. Walenty Staniszewski, dyrektor Kasy Oszczędności. Zygmunt Kowalski, dyrektor Kasy Oszczędności. Delegat Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie: Wojciech Biechoński, prezes Związku Stowarzyszeń zarob. i gospod. Witold Ostrowski, c. k. Instruktor Stowarzyszeń przemysłowych. Dr. Józef Schönnett, dyrektor Kraj. Patronatu rękodzielniczego i drobnego przemysłu Lwów.

WYDZIAŁ WYKONAWCZY KURATORYUM: Dr. Juliusz Leo, prezydent miasta etc. etc. (przewodniczący). Dr. Ernest Bandrowski. Dr. Artur Benis. Dr. Władysław Jahl. Witold Ostrowski. Dr. Walenty Staniszewski. Piotr Repetowski. Dr. Adolf Vetter.

PERSONAL KRAJOWEGO INSTYTUTU POPIERANIA RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU. (Stan z 31. grudnia 1913).	
Dyrektor:	Inż. STANISŁAW TILL, j. w.
I. Inżynier:	Inż. EUGENIUSZ TOR
II. Inżynier:	Inż. ADOLF LANG
Sekretarz:	STANISŁAW RABIŃSKI
Pomoc manipulacyjna:	MARYA ŻYCHOWICZOWA ERNA MOSESÓWNA STEFANIA SKOCZÓWNA
Kierownik warsztatu metal.:	WACŁAW JAROSZEWSKI
Kierownik warsztatu stolarsk.:	ZYGMUNT SZARNECKI
Woźny:	JÓZEF KAPUTA
Pomocnicy woźnego:	IGNACY RADOŃ MIKOŁAJ KARCZEWSKI

Personal ten obowiązany jest do spełniania czynności także dla Muzeum.

Akcyja Krajowego Instytutu popierania rękodzieł i przemysłu, ma charakter czysto techniczny i gospodarczy. Początkowo Instytut ten narażać musiał z natury rzeczy na bardzo wielkie trudności, i znowu niedowierzanie ze strony rękodzielników i drobnych przemysłowców, ponieważ nie mogli się oni zorientować co od Instytutu tego wymagać mogą i co Instytut może im dać, z drugiej strony trudności były także ze strony i innych ludzi, którzy po stworzeniu Instytutu byli przekonani, że drobnymi stosunkowo środkami odrazu przewrót w rękodziele i drobnym przemyśle spowodować można i że odrazu bez systematycznych podstaw i prac przygotowawczych działalność będzie można

rozwinąć. Dlatego też Dyrekcyja pracę rozłożyła na organizację podstawową, na rozpatrzenie się w materyale, zaś właściwą akcyę rozpoczęto dopiero z chwilą, kiedy prace przygotowawcze zostały ukończone, i gdy można było już spokojniej starać się o normalny dalszy rozwój. Do swych celów dąży Dyrekcyja, przez urządzenie kursów, organizowanie wycieczek na wystawy; były wycieczki kilkakrotne do Wiednia na wystawy tamtejsze; przez informowanie indywidualne i informowanie na wykładach i kursach. Dział informacyjny porady indywidualnej rozrósł się bardzo znacznie, porad takich udzielono wielką ilość, przeważnie z dobrymi skutkami, przyczyniło się zaś do rozwoju tego działu to, że Wydział Krajowy, a obecnie Patronat rękodzielniczy i drobnego przemysłu prawie wszelkie pożyczki udzielane dla Krakowa i okolicy a nawet okręgu Izby handlowej i przemysłowej krakowskiej, na ręce Instytutu wydaje i poleca temuż nietylko przypilnowanie sprawiania urzędzeń warsztatowych, jakie rękodzielnicy i drobni przemysłowcy mają sobie sprawić z tej pożyczki, ale także kontrolę urzędzeń w całym słowa znaczeniu. Jest to dział ogromnie żmudny, niejednokrotnie bardzo niewdzięczny. Trzeba się liczyć z materyałem podejrzliwym, nieufnym, niejednokrotnie nie można wprost podać najlepszej firmy, nie chcąc narazić się na podejrzenie forytowania jej. Dział ten jednak daje bardzo dobre wyniki i zaniechać go nie można. Tak samo kursa i wykłady służyły do podniesienia technicznego i handlowego rękodzielników i przemysłowców.

Jednym z najważniejszych czynników rozwoju było stworzenie biura informacyjnego, zaopatrzonego w bardzo wielki zbiór katalogów, cenników (parę tysięcy sztuk), tudzież może dotychczas jedyny w kraju obszerny zbiór programów i sprawozdań szkół przemysłowych i zawodowych nietylko polskich, ale i szkół niemieckich, czeskich, szwajcarskich i cesarstwa niemieckiego, wogóle, szkół, które pod względem językowym są dostępne dla naszych rękodzielników. Odpowiednio założona ewidencya, umożliwiała Dyrekcyi udzielanie szybkiej porady bez tracenia czasu na poszukiwania. Co się tyczy assocycacji rękodzielniczej w r. 1911 i z początkiem 1912 r. interweniowano i starano się o założenie szeregu stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych t. zw. wytwórczych, razem około 10, z których jednak zaledwie kilka stowarzyszeń ruch swój ze skutkiem rozpoczęło. Inne stowarzyszenia nie zorganizowały się ostatecznie z powodu niezgody panującej między ręk-

kodzielnikami, słomianego zapachu i braku odpowiedniego przygotowania do assocyacji. Dyrekcyja nie chcąc robić złych doświadczeń, czyni zależnem poparcie w uzyskaniu pomocy z funduszków publicznych od złożenia przez członków udziałów, to zaś jest najtrudniej zwyczajnie, gdyż rękodzielnicy bezpośredniego zysku w zakładaniu tych stowarzyszeń nie chcą widzieć, zysk taki przychodzi dopiero po latach pracy uciążliwej i dlatego akcyja ta na znaczne trudności natrafia. Z końcem r. 1912. i w r. 1913. po porozumieniu się z czynnikami krajowymi, a przede wszystkim na podstawie konferencyi z Patronatem, Dyrekcyja ograniczyła swoje działanie w tym kierunku, do popierania Stowarzyszeń już założonych, nie starając się na razie o zakładanie nowych, gdyż zakładanie ich w czasie ciężkiego kryzysu ekonomicznego, lat 1912-13 gdy nie było można obcych kapitałów dostać, zaś sami rękodzielnicy nie mogli dostatecznych kwot złożyć, byłoby niewłaściwe.

W akcyi kredytowej, jako akcyi zastrzeżonej wyraźnie dla Wydziału Krajowego Dyrekcyja udziału nie bierze. Akcyja ta jednak daje lepsze wyniki, już chociażby z tego powodu, że przynosi rękodzielnikom natychmiastową pomoc, nie kazać wyczekiwać dłuższy czas na rozwój stowarzyszenia.

Przez urządzenie kursów działano również na zaznajomienie rękodzielników z nowszymi sposobami produkcyi i wprowadzono np. do Krakowa samorodne spajanie metali, które przedtem w mieście nie było używane. Kilkudziesięciu rękodzielników zostało wykształconych w tym kierunku i ci wykonują już odnośne prace zupełnie dobrze.

Co do popierania akcyi zapoczątkowanej przez państwo, kraj, i inne czynniki w kierunku rozwoju przemysłu, jest Instytut organem wykonawczym Ministerstwa robót publicznych względnie Urzędu popierania przemysłu tegoż Ministerstwa i ekspozyturą tego działu dla zachodniej części kraju. Przez Instytut też przechodzą wszelkie sprawy odnoszące się do podniesienia rękodziela i przemysłu drobnego w okręgu Izby handlowej i przemysłowej Krakowskiej. Tak samo przeprowadzono badania i dochodzenia dla Wydziału Krajowego, względnie Patronatu rękodziela i drobnego przemysłu, brano udział w szeregu ankiet i narad i wydawano opinie na żądanie różnych czynników.

Trudno jest wymienić w krótkim streszczeniu wszystkie te agendy, jako najważniejsze jednak podnieść się musi wpływ na rozdział dostaw dla c. i k. Armii i c. k. Obrony krajowej, który Instytut wywierał przez

odwiedzanie tych stowarzyszeń, wpływanie na poprawne wykonanie dostaw i staranie o odpowiedni przydział.

O spełnianiu dalszych celów Instytutu wymienionych w statucie, mówiliśmy w poprzednich ustępach, zaznaczyć jednak tutaj trzeba, wywieranie wpływu na wykształcenie zawodowe rękodzielników, przez pośredniczenie między rękodzielnikami a dostawcami maszyn, motorów i narzędzi i przez porady techniczne i artystyczne. Jak liczne były zapytania skierowane do Instytutu wykazują sprawozdania z ruchu aktów. Przeciętna liczba pism wynosiła miesięcznie około 653, z czego przeszło 60% przypada na wpływy i zapytania. Dyrekcyja otrzymuje i udziela informacji najróżnorodniejszych nawet Polakom z Ameryki, szczególnie zaś zainteresowali się Instytutem Szlązacy, którzy obecnie również bardzo licznie w najróżniejszych sprawach do Instytutu się zwracają.

Treściwe sprawozdanie z działalności Instytutu jest wogóle trudne. Gdyby się chciało całą ogromnie rozległą akcyę Instytutu opisać, musiałoby się formalnie robić wykazy poszczególnych spraw, które się u nas przeprowadza, to zaś byłoby nietylko uciążliwe, ale nie miałoby celu, chociażby z tego względu, że między tylu sprawami jest bardzo wiele spraw, które załatwiane są przez szereg instytucyi i władz wspólnie. Na przykład przy staraniach o udzielenie maszyn dla jakiejś spółki; sprawą zajmuje się Ministerstwo robót publicznych, Wydział Krajowy i Patronat, naturalnie Instytut, czynniki miejscowe a niejednokrotnie i stowarzyszenia i towarzystwa lokalne. O ile ta spółka dostanie zapomogę z różnych stron, będzie to zasługą wszystkich tych Instytucyi, więc właściwie wszystkie te Instytucye musiałyby tę akcyę jako swoją wykazać. Dlatego też Dyrekcyja jest zdania, że akcyja taka należy tylko do wykazu tych władz, względnie instytucyi, które bezpośrednio przynoszą finansową pomoc ze swych funduszów.

Inne akcyje i starania również trudno mi tutaj wymienić. Jeżeli się ktoś interesuje akcyą poza interesującą się tem urzędownie Komisją muzealną i Kuratoryum, tudzież władzami subwencyonującemi instytucyę, Dyrekcyja odpowiednich informacji chętnie ewentualnie udzieli.

PRZEGLĄD RĘKODZIELNICZY. II. rok wydawnictwa „Przeglądu Rękodzielniczego“ zaznaczył się wzbogaceniem pod względem treści oraz różnorodności materiału jaki w miesięczniku tym Redakcyja umiesz-

czała. Ilość prenumeratorów wzrosła z 800 do 900; przeważnie wśród sfer rękodzielniczych, które stale zwracały się do Redakcji z prośbą o nadesłanie im miesięcznika. Szczególniej w większej ilości napływały do Redakcji zamówienia na prenumeratę ze Śląska austriack., gdzie poczytność „Przeglądu Rękodzielniczego“ stale wzrasta. Materiał umieszczony w „Przeglądzie Rękodzielniczym“ w roku sprawozdawczym był następujący:

II. Spis rzeczy rocznika „Przeglądu rękodzielniczego“. Artykuły: Kilka słów w sprawie działalności Muzeum i Instytutu, Prawo przemysłowe a stowarzyszenie, Wychowanie fizyczne młodzieży rękodzielniczej, Zużytkowanie siły wodnej do celów przemysłowych, O powszechnym podatku zarobkowym w Austrii, Oszczędność podstawą dobrobytu, O suszeniu drzewa, Warsztaty Krakowskie, Jak wychować nasze dzieci, Majster a robotnicy, Znaczenie opinii Stowarzyszenia przemysłowego, O obliczaniu transmisji, Egzamina na sekretarzy stowarzyszeń przemysłowych, Co trzeba rozważyć, zanim zdecydujemy się zamienić pracownię ręczną na motorową, Dyspenzy od dowodu uzdolnienia w przemyśle, Wpisowe, czyli taksa inkorporacyjna w stowarzyszeniach przemysłowych, Znaczenie miejskich elektrowni dla rozwoju przemysłu drobnego, O przedsiębiorstwach przemysłowych, prowadzonych w sposób fabryczny, Warunki uzyskania koncesji na instalatorstwo urządzeń gazowych i wodociągowych tudzież oświetlenia elektrycznego, Na co chorują nasze rękodzieła? Konkurencja, Ilu jest rękodzielników w Krakowie, Prawo rekursu Stowarzyszeń przemysłowych, W sprawie uprawnienia rolników do bicia bydła, Ustawa o urządzeniu warsztatów przemysłowych, W sprawie wykonywania okuć drzwi i okien przez stolarzy, Wykonywanie przemysłu przez wdowę i małoletnich zastępnych, Czem się trudnić w sezonie martwym, Oszczędność nakazem patriotyzmu, Choroby i ochrona ócz u rękodzielników, Szkolnictwo przemysłowe i handlowe w naszym kraju, O potrzebie organizacji właścicieli motorów benzynowych, ropnych i t. p., celem wspólnego zakupu materiałów spalinowych. Ubezpieczenia społeczne, Nowoczesny rękodzielnik, O prawie karania w stowarzyszeniach przemysłowych, Miejska Komisya dla popierania fabrycznego i rękodzielniczego przemysłu w Krakowie i okolicy. Sprawy bieżące. Program kursów rękodzielniczych i przemysłowych na r. 1913, Przyboczna Rada popierania przemysłu w Wiedniu, Z Rady Patronatu rękodzieł i dro-

bnego przemysłu, Ankieta w sprawie wykształcenia kaflarzy i stawia-
czy pieców, Dyplom na czeladnika, Ważne dla malarzy pokojowych,
Zmiana w Zarządzie krajowych kursów przemysłowych, Okręgowy
Zjazd towarzystw i komitetów Ligi pomocy przemysłowej, Jubileusz
Dyrektora Terenkoczego, Austriacki i polski Związek uszlachetnienia
pracy, „Polskie katolickie Towarzystwo opieki nad terminatorami“,
Nadużycie hasła uprzemysłowienia kraju, Najbliższe postoje Wystawy
Ruchomej Ligi pomocy przemysłowej, Dnie kwiatowe, Protokół z an-
kiety w sprawie przemysłu kaflarskiego, Kurs instrukcyjny dla działa-
czy w organizacji pomocy przemysłowej, Nowa pułapka na łatwo-
wiernych, Sprawozdanie z I-go Krajowego Wiecu introligatorskiego
w Krakowie, Z orzeczeń Trybunału administracyjnego, Medal księcia
Józefa Poniatowskiego, Nowa metoda organizacji czytelnictwa, Czem
lepiej zostać murarzem czy sędzią? Stowarzyszenia przemy-
słowe i ich Związki: Zmiana statutów stowarzyszeń przemysło-
wych i nowe Stowarzyszenia, Związek powiatowy stowarzyszeń prze-
mysłowych w Gorlicach, Rozwiązanie przełożenia stowarzyszenia,
Organizacja lwowskich instalatorów, Uwolnienie od opłaty pocztowej
korespondencji stowarzyszeń przemysłowych, Rozszerzenie kompe-
tencji urzędowej komisji dla egzaminów czeladniczych w Krakowie,
Rozwiązanie przełożenia stow. przemysłowych, Podania o subwen-
cję na bursy i ogniska terminatorskie, Egzaminy majsterskie dla sto-
larzy, Pocztove karty zleceniowe, Zmiana statutów zgromadzeń po-
mocników, Urzędowa Komisja egzaminacyjna dla czeladników w Le-
żajsku, Urzędowa Komisja egzaminacyjna dla czeladników w Wie-
liczce.

Szkolnictwo zawodowe. Szkoła zawodowa przemysłu drze-
wnego w Zakopanem, Szkoła rzemiosł budowlanych w Krakowie, C.
k. Szkoła rzemiosł budowlanych w Jarosławiu.

Wystawy. Wystawa prac warsztatów c. k. Zakładu naukowego i do-
świadczalnego przemysłu graficznego w Wiedniu, Wystawa przemy-
słu drukarskiego w Berlinie. Wystawa ruchoma w Dębicy, II. Targ
koszykarski i targ kilimkarski w Krakowie, Wystawa prac stypendy-
stów Izby handlowej i przemysłowej, Krajowa Wystawa kilimów we
Lwowie, Wystawa gwiazdkowa wyrobów krajowego przemysłu. Kursa
zawodowe i wykłady w 8 numerach. Biblioteka zawodowa omawiana
była w 8 numerach. Praktyczne Rady i wskazówki w 9 numerach.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKOWE ZA ROK 1913 „PRZEGLĄDU
RĘKODZIELNICZEGO“.

P R Z Y C H O D Y		Koron
Należytości za ogłoszenia		246.—
Subwencya Muzeum techniczno-przemysłowego.		3050·94
		<hr/> 3296·94
R O Z C H O D Y		Koron
Honorarya za artykuły		788·08
Honorarium redaktorskie		800.—
Druk i papier		1223·60
Portorya		185·56
Ekspedycya		263·40
Wydatki kancelaryjne		36·30
		<hr/> 3296·94
<p style="text-align: center;"> INŻ. TILL ST. BATKO ST. RABIŃSKI dyrektor Muzeum. odpow. redaktor. sekretarz Muzeum. </p>		

EGZAMINA CZELADNICZE. Podobnie jak w latach ubiegłych istniała przy Muzeum techniczno-przemysłowym Komisya egzaminów czeladniczych, której przewodniczącym był Dyrektor Muzeum techniczno-przemysłowego Inż. Stanisław Till, zastępcami byli Inż. Eugeniusz Tor i Inż. Adolf Lang.

Na stronie następnej podana jest statystyka począwszy od r. 1911, ilość egzaminów z poszczególnych zawodów,

STATYSTYKA I. EGZAMINÓW CZELADNICZYCH ZAR. 1913.

Z A W Ó D	Rok 1911		Rok 1912		Rok 1913		Razem	
	P	U	P	U	P	U	P	U
Kowale	17	11	15	—	8	—	36	11
Siodlarze	1	—	—	—	—	—	1	—
Modniarki	8	—	2	1	11	—	21	1
Bronzownicy	2	—	1	—	1	—	4	—
Ślusarze	11	8	23	—	17	—	51	8
Szklarze	2	—	—	—	—	—	2	—
Piekarze	1	—	—	—	—	—	1	—
Brukarze	2	—	1	—	—	—	3	—
Malarze szyldowi	2	—	1	—	—	—	3	—
Stolarze	3	—	—	—	—	—	3	—
Kołodzieje (stelm.)	2	—	2	—	1	—	5	—
Malarze powozów	1	—	2	—	—	—	3	—
Lakiernicy	2	—	—	—	—	—	2	—
Masarze	1	—	—	—	1	—	2	—
Rymarze	2	—	—	—	3	—	5	—
Rzeźbiarze	—	—	1	—	—	—	1	—
Kotlarze	—	—	2	—	1	—	3	—
Tokarze metalowi	1	—	—	—	1	—	2	—
Powroźnicy	1	—	—	—	2	—	3	—
Fryzjerzy	1	—	—	—	—	—	—	—
Kaflarze	—	—	6	—	6	—	12	—
Malarze pokojowi	—	—	1	—	—	—	1	—
Rytownicy	—	—	5	—	—	—	5	—
Lejarze	—	—	—	—	1	—	1	—
Odlewacze żelaza i metali	—	—	—	—	1	—	1	—
Pozłotnicy	—	—	—	—	1	—	1	—
Szczotkarze	—	—	—	—	1	—	1	—
Razem	60	19	62	1	56	—	173	20

STATYSTYKA II. EGZAMINÓW CZELADNICZYCH ZAR. 1913.

W roku	wniosło podania	przypuszczono	nie przypuszczono	złożyło egzamin	nie złożyło egzaminu	nie zgłosiło się	od 14 do 20 lat	ponad 20 do 25 lat
1911	81	78	3	72	9	—	62	19
1912	70	68	2	65	2	3	53	17
1913	59	53	2	52	3	4	40	10
Ogółem	210	199	7	189	14	7	155	46

W roku	ponad 25 do 30 lat	ponad 30 lat	uczniów	pomocników	dobry z odznaczeniem	dobry	dostateczny	niedostateczny
1911	—	2	29	52	5	44	22	9
1912	1	4	1	69	14	38	12	1
1913	—	9	2	57	7	35	8	3
Ogółem	1	15	32	178	26	117	42	13

Wogóle składało egzamina w Instytucji od czasu utworzenia Komisji dla egzaminów czeladniczych 282 rękodzielników. Z tego złożyło 258, nie złożyło zaś 24.

EGZAMINA MAJSTERSKIE. Rozporządzeniem ministeryalnym z d. 7 sierpnia 1912. r. Dz. p. p. Nr. 168 otrzymał Instytut prawo przeprowadzania egzaminów majsterskich. Reskryptem z dnia 12 grudnia 1912. L. XV. c. 3919. mianowało c. k. Namiestnictwo w myśl § 2. ust. 2. Dodatku A. do wyżej wymienionego rozporządzenia przewodniczącym Komisji dyrektora Stanisława Tilla, zastępcami Przewodniczącego p. Dra Artura Benisa, p. Józefa Góreckiego i inż. Eugeniusza Tora. Wymienieni złożyli w ciągu r. 1913 przyrzeczenie przepisane wyżej wymienionem rozporządzeniem i przedłożyli Magistratowi spis członków Komisji.

Niestety do dziś dnia mimo licznych urgensów odnośnie Stowarzyszenia przemysłowe swych członków do Komisji nie wyznaczyli, wobec czego Komisja tylko w nieznacznej ilości mogła się ukonstytuować. W ciągu r. 1913 nie zgłosił się ani jeden kandydat do egzaminu.

TABELA PRELIMINOWANYCH I RZECZYWISTYCH SUBWENCYI I WYDATKÓW NA KRAJOWY INSTYTUT POPIERANIA RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU.

ROK	SUBWENCYE		WYDATKI	
	Preliminow.	Wynik	Preliminow.	Wynik
	Koron	Koron	Koron	Koron
1907	Założenie Instytutu			14.000.—
1908	14.000.—	8.530.—	14.000.—	26.106.—
1909	23.000.—	23.440.—	32.000.—	31.622.—
1910	23.500.—	25.541.—	34.081.—	40.361.—
1911	40.304.—	34.481·20	40.463.—	45.041·54
1912	40.500.—	38.158·16	62.998.—	63.334·75
1913	50.800.—	44.180·61	72.186.—	68·803·61

PROJEKT BUDŻETU NA PIERWSZE PÓŁROCZE 1914 ROKU
INSTYTUTU POPIERANIA

Dział XII.	DOCHODY	KORON	
Poz. 6.	a) Subwencja Ministerstwa rob. publ. zwyczajna	11500	24000
	b) „ „ „ „ na kursa	1500	3000
	c) „ krajowa zwyczajna	5000	11000
	d) „ „ na kursa	1500	3000
	e) „ Izby handlowej w Krakowie . .	1500	3000
	f) Czysznz z realności l. 11, ul. Smoleńsk	650	1300
	g) Różne dochody	400	500
	Razem . .	22050	45800

I NA ROK ADMINISTRACYJNY 1914|15 KRAJOWEGO
RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU.

Dział XII.	WYDATKI	KORON	
Poz. 13.	a) Dyrektor pobory rangi VIII. kor. 3600 i 1104	2352	4704
	b) I. inżynier (IX. ranga) kor. 2800 i 960	1880	3760
	c) II. Inżynier (IX. ranga) kor. 2800 i 960	1880	3760
	d) Sekretarz biura (IX. ranga) kor. 2800 i 960 . .	1880	3760
	e) Pomoc biurowa manipulacyjna	1850	3700
	f) Woźny kor. 830, 360, trzechl. 512	757	1540
	g) 2 pomocników woźnego,	1100	2200
	h) Umundurowanie dla woźnego i pomocników .	276	204
	i) Stróże budynków ul. Smoleńsk 9 i 11	990	1980
	j) Wermistrz metalowy	1460	2920
	k) Wermistrz stolarski	1460	2920
	l) Wermistrz ślusarski i zarazem maszynista ka- loryferów	900	1800
	ł) Robotnicy introligatorni, warsztatu metalowe- go i stolarskiego, oraz hali maszynowej . . .	1100	2200
	m) Wartość czynszowa budynku	12500	25000
	n) Opał	1521	3043
	o) Czyszczenie gmachu	500	1000
	p) Różne: światło, sprzęty kancelaryjne, szafy, na- prawy, wydatki drobne i wynagrodzenie facho- wych	1500	3000
	r) Portorya, transport, potrzeby kancelaryjne .	1250	2500
	s) Kursa majsterskie i wędrownne,	6000	12000
	t) Pomoc dla stowarzyszeń fachowych i propa- ganda asocjacji	900	1800
u) Podróże urzędników	1100	2200	
w) Utrzymanie gmachu	300	600	
x) Ubezpieczenie uczestników kursów	300	600	
Razem . .	43756	87191	

CZEŚĆ III. SPRAWY WSPÓLNE. Bardzo ważnym czynnikiem rozwoju obu Instytucji jest wspólny zarząd i wspólna kancelarya, pomijając już bowiem zmniejszenie się kosztów administracji przez wspólny zarząd i kancelaryę, uzupełniają się obie Instytucje wzajemnie bardzo dobrze, Muzeum działając w kierunku podniesienia przemysłu artystycznego, i Instytut, którego zadaniem jest techniczne podniesienie rękodzieła. Połączenie to odbiło się bardzo korzystnie szczególnie na kursach, na których oba te kierunki były o ile możności zawsze odpowiednio zastępowane.

Kancelarya w roku 1913 funkcjonowała zupełnie normalnie, tak samo buchalterya, wreszcie protokół podawczy. Ruch aktów osiągnął średnio cyfrę 7196. — Koszt portoryów wynosił 830·41 K.

WYKAZ PODRÓŻY W SPRAWACH URZĘDOWYCH			
L. p.	Miesiąc	Miejscowość	S p r a w a
DYREKTOR INŻ. STANISŁAW TILL			
1	Styczeń	Rzeszów	Sprawa udzielenia pożyczki na warsztat szewski.
2	„	Wadowice	Dochodzenia celem udzielenia maszyn spółce wyrobów opłatów.
3	Luty	Lwów	Konferencye w Wydziale Krajowym, Radzie szkolnej, Lidze pomocy przem. etc.
4	Marzec	Skawina	Zbadanie wyrobów stolarskich u stolarzy skawińskich.
5	„	Orłowa	Na zakończenie kursu krawieckiego i wykład o popieraniu przemysłu.
6	Kwiecień	Wiedeń	Różne sprawy w Ministerstwach, Muzeach, Urzędzie pop. przem. etc.
7	„	Lwów	Wykład na kursie ekonomiczno-społecznym we Lwowie.
8	„	Wiedeń	Założenie austriackiego Związku uszlachetnienia pracy (Werkbundu).

L. p.	Miesiąc	Miejscowość	S p r a w a
9	Maj	Warszawa	W sprawie przygotowań na kurs krawiecki mundurów wojsk polskich.
10	„	Jordanów	Zgromadzenie przedzałożycielskie Stowarzyszenia szewców dla dostaw dla armii.
11	Czerwiec	Lipsk Berlin Wrocław	Posiedzenie „Werkbundu“ (Lipsk), przygotowanie materyału na kurs krawiecki w „Zeughausie“ (Berlin), zwiedzenie wystawy histor. przemysł. (Wrocław).
12	„	Wiedeń	Posiedzenie austriackiego „Werkbundu“.
13	Lipiec	Lwów	Interwencye w Wydziale krajowym.
14	Październik	„	Różne sprawy urzędowe.
15	Listopad	„	Posiedzenie w Patronacie rękodziel.
16	Grudzień	Wiedeń Budapeszt Grac	Posiedzenie przybocznej Rady popierania przemysłu, Zjazd dyrektorów Muzeów austriackich i kierowników Instytutów pop. przemysłu.
17	„	Lwów	Konferencya w sprawie ustalenia programu kursów na rok następny.
18	„	„	Uregulowanie agend kursowych i innych.

INŻ. EUGENIUSZ TOR

1	Kwiecień	Kalwarya	Dochodzenia w Towarzystwie stolarzy.
2	Maj	Nowy Sącz	Dochodzenia w Spółce stolarskiej.
3	Czerwiec	Leżajsk	Dochodzenia w Spółce dla wyrobu zabawek.
4	„	Kalwarya Zeb.	Konferencya w Spółce stolarzy.
5	Październik	Kalwarya Sułkowice	Podróż inspekcyjna.
6	Grudzień	Myślenice	Otwarcie kursu samorodnego spajania.
7	„	Orłowa	Wykłady i zamknięcie samorodnego spajania.

L. p.	Miesiąc	Miejscowość	Sprawa
INŻ. ADOLF LANG			
1	Kwiecień	Lwów	W sprawie kursu fryzjerskiego.
2	Sierpień	Kańczuga	Dochodzenia w Stowarzyszeniu druciarzy.
KAROL HOMOLACS			
1	Styczeń	Wiedeń	Wydawnictwo motywów ludowych Se-weryna Udzieli.
2	Kwiecień	„	Założenie austriackiego Związku uszła- chetnienia pracy.
3	Maj	„	Sprawa uzyskania subwencji na koszta udziału w wystawie w Kolonii 1914.
4	Czerwiec	„	j. w.
STANISŁAW RABIŃSKI			
1	Styczeń	Kęty	Dochodzenia w Spółce szewskiej.
WITOLD OSTROWSKI			
1	Marzec	Orłowa	Wykład na kursie.
DR. HENRYK KUNZEK			
1	Kwiecień	Wiedeń	Założenie austriackiego Związku uszła- chetnienia pracy.
WOJCIECH JASTRZĘBOWSKI			
1	Kwiecień	Wiedeń	Założenie austriackiego Związku uszła- chetnienia pracy.

WYDAWNICTWA MUZEUM W R. 1913. W roku sprawozdawczym wydała Dyrekcja: 1) Podręcznik inż. Jana Webera „Wybór motoru w przemyśle drobnym“. Podręcznik ten zaopatrzony w liczne tabele i rysunki w zupełności wyczerpujący, znalazł wielkie uznanie w sferach miarodajnych i rozszedł się w bardzo znacznej ilości egzemplarzy. 2) Broszurę „Zakładanie ognisk dla młodzieży rękodzielniczej i przemysłowej“ wydanie 2-gie. Po wyczerpaniu pierwszego wydania, zgłoszenia o nadsyłanie tej broszury nie ustawały, wobec czego, gdy dotąd zaledwie kilkadziesiąt ognisk do życia powołano, postanowiła Dyrekcja przystąpić do 2-go wydania. Pracę tę umożliwiła subwencja Wydziału Krajowego i rewizya treści przeprowadzona przez c. k. Radę szkolną krajową. 3) Broszurę o postępowaniu przy zakładaniu przemysłowych lub rękodzielniczych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych bardzo ważną ze względu na popieranie kooperatywy. Wszystkie wydawnictwa Muzeum techniczno-przemysłowego zostały przez c. k. Radę szkolną krajową polecone do bibliotek szkolnych.

NA SKŁADZIE WYDAWNICTWA MUZEUM. 1) Ogłoszenia i zgłoszenia na kursa wiedeńskie. 2) Warunki przyjęcia na kursa Muzeum i Instytutu. 3) Zgłoszenia na kursa Muzeum i Instytutu. 4) Wskazówki dla wnoszących podania do Krajowego Patronatu rękodzieł i drobnego przemysłu we Lwowie. 5) Druki do urządzania wystawy prac uczniów rękodzielniczych. 6) Statut Stowarzyszenia warsztatowego, maszynowego surowcowego i maszynowego. 7) Podręcznik do nauki haftu przy pomocy maszyny. 8) Wzorowy statut stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką, tłóm. Dyr. Till. 9) Zasady organizacyi kursów buchalteryi. 10) Wystawy prac uczniów rękodzielniczych, tłóm. Dyr. Till. 11) Warunki udzielenia maszyn, tłóm. Dyr. Till. 12) Postępowanie przy zakładaniu stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. 13) O zakładaniu ognisk dla młodzieży rękodzielniczej i przemysłowej. 14) Dr. Adolf Vetter, O znaczeniu idei Związku uszlachetnienia pracy rękodzielniczej. 15) Muthesius, Sztuka stosowana i architektura. 16) Inż. Jan Weber, Wybór motoru w przemyśle drobnym. 17) Ostrowski-Batko, O odbywaniu egzaminów czeladniczych w przemyśle rękodzielniczym. 18) Władysław Łuszczkiewicz, Bartolomeo Berecci. 19) Album ozdób z kaplicy Zygmuntofskiej i dwóch nagrobków w katedrze krakowskiej. 20) Dyplom na czeladnika.

WYKŁADY DLA RĘKODZIELNIKÓW. Dyrekcja Muzeum, korzystając z kredytu specjalnie przeznaczanego na cele wykładów dla rękodzielników, przystąpiła do urządzenia całego cyklu takich wykładów w porze najlepiej na ten cel się nadającej t. j. w porze zimowej i wczesnej wiosny. Wykłady odbywały się w wielkiej sali Muzeum w godzinach wieczornych przy przeciętnej frekwencji około 70 osób.

WYKAZ CYKLU WYKŁADÓW DLA RĘKODZIELNIKÓW ZA ROK 1913.				
L. p.	PRELEGENT	T E M A T	Czas	Ilość obecnych
1	W. Ostrowski	O egzaminach majsterskich.	20/2	150
2	S. G. Żeleński	Powstanie, rozwój i sposób malowania na szkle.	26/2	100
3	J. Weber	O motorach w drobnym przemyśle.	5/3	50
4	S. G. Żeleński	O mozażce szklanej i marmurowej.	12/3	100
5	Dr. Sikorski Stanisław, fizyk miejs.	O chorobach płciowych z demonstracjami.	19/3	50
6	Tenże	O alkoholizmie z demonstracjami	27/3	50
7	Tenże	O gruźlicy z demonstracjami.	2/4	50
8	Stanisław Tor ref. Zw. St. zar. i gos.	O kooperatywie rękodzielniczej.	9/4	45
9	Dr. Berezowski fizyk miejski	Choroby i ochrona ócz u rękodzielników z demonstracjami.	16/4	40
10	Tenże	Ciąg dalszy.	23/4	40
11	W. Niemczynowski dyr. szkoły stol.	Przemysł stolarski u nas a za granicą.	30/4	60
12	A. Fronczowa	Kobieta w przemyśle i w rękodziele	9/5	50
13	Antoni Buszek	Technika malarstwa ściennego w średniowieczu.	15/11	80

DEPOZYTA WYDZIAŁU KRAJOWEGO. Podobnie jak w latach poprzednich Wydział Krajowy przysyłał kwoty udzielonych pożyczek różnym rękodzielnikom na ręce Dyrekcyi Muzeum, która zajmowała się kontrolą zużycia pożyczki, przedkładając po całkowitem wyczerpaniu odnośnej kwoty sprawozdanie Wydziałowi Krajowemu.

WYKAZ DEPOZYTÓW WYDZIAŁU KRAJ. Stan 31 12—1913.				
L. p.	IMIĘ I NAZWISKO	Miejscowość	Kwota udziel.	UWAGA
1	Stanisław Syrek	Kraków	1000 Kor.	Wyrachowano
2	Edmund Korosadowicz	„	2500 „	„
3	Jan Gaszyński	„	800 „	Wyr. częściow.
4	Tadeusz Laszkiewicz	„	3000 „	Wyrachowano
5	Franciszek Terakowski	„	3000 „	„
6	Sekcja Pań Polsk. Związku Katolic. czeladników	„	200 „	„
7	Piekarnia opłatków	Wadowice	14000 „	„
8	Józef Młodzik	Andrychów	6000 „	„
9	Antoni Goławiecki	Myslenice	2000 „	Wypłaca się
10	Feliks Budziaszek	Kraków	6000 „	„
11	Franciszek Józef Schiffer	Rudnik nad Sanem	2000 „	„

KURSA MUZEUM: KURS GALANTERYI INTROLIGATORSKIEJ. Jest to pierwszy kurs tego rodzaju urządzony przez Dyrekcyę Muzeum. Kurs rozpoczęto dnia 9 czerwca, zakończono dnia 6 września 1913 r. Ukończyło kurs 17 frekwentantów. Program kursu obejmował następujące przedmioty:

L. p.	PRZEDMIOT	WYKŁADAJĄCY	Ilość godzin
1	Rysunki — kompozycja	W. Jastrzębowski	60
2	Modelowanie i rysunki perspektywiczne	K. Homolacs	24
3	Rysunki techniczne	A. Lang	4
4	Technologia skóry	S. Rabiński	10
5	Hygiena	Dr. Sikorski	14
6	Projektowanie	B. Lenart	55
7	Roboty praktyczne	B. Lenart	440

Zadaniem kursu było wykształcić introligatorów w kraju w kierunku galanterii skórnicy t. j. w wyrobie portfeli, pugilaresów, torebek itd. i przygotować ich należycie do wykonania tych rzeczy ozdobnie, a więc wykształcić w złoceń ręcym, maszynowym, intarsji skórnicy. Kurs osiągnął swój cel w zupełności, tembardziej, że było pierwszy kurs tego rodzaju, gdyż nasi rękodzielnicy nie mieli w tym kierunku prawie żadnej rutyny. Wykonane przedmioty na kursie były wystawione wraz z wyrobami innych kursów na wspólnej wystawie w październiku.

KURS KRAWIECKI SZYCIA DAWNYCH MUNDURÓW WOJSK POLSKICH rozpoczął się dnia 21 lipca 1913 r. i trwał do 30 sierpnia 1913 roku. Na usilne prośby Stowarzyszenia przemysłowego krawców w Krakowie przystąpiła Dyrekcya do urządzenia kursu szycia dawnych mundurów wojsk polskich, mając przedewszystkiem zadanie zapoznać naszych krawców z krojem dawnych strojów wojskowych, oraz sposobem ich wykonywania. Kurs ten był przeprowadzony pod artystycznym kierownictwem p. Bronisława Gembarzewskiego, artystę malarza w Warszawie. Wszystkie roboty krawieckie wykonane były ręcznie. Części metalowe, jak guziki, epolety, orzelki i t. p., wykonane ściśle według pierwowzorów w warsztatach Muzeum. Zawdzięczając nadzwyczajnej pracy p. Gembarzewskiego całość wykonanych strojów wypa-

dła możliwie dokładnie do przechowywanych w Muzeach strojów oryginalnych. Nawet najdrobniejsze szczegóły zostały zachowane, tak, że wykonane mundury są dokładną kopią dawnych mundurów wojsk polskich. Lekcja na kursie odbywała się w godzinach od 8-ej do 1-ej popołudniu pod kierownictwem zawodowem p. Karola Mottla, majstra krawieckiego w Krakowie i A. Noskowitza, werkmistrza tutejszej firmy J. Kasesnika. Kurs ukończyło 11 uczestników.

KURS CAŁODZIENNY ARTYSTYCZNYCH WYROBÓW METALOWYCH. Korzystając z doświadczenia, jakie poczyniła Dyrekcyja po przeprowadzeniu poprzednio takiegoż kursu wieczorowego, zdecydowano na kurs ten poświęcić okres 3 miesięcy przy całodzienniej nauce; mianowicie kurs ten rozpoczął się dnia 14 kwietnia i trwał aż do 19 lipca. Wobec posiadania stosunkowo szczupłych środków technicznych do celów nauki praktycznej na kurs ten zostało przyjętych tylko 10 kandydatów i to takich, którzy wykazali się pewną znajomością rysunków odręcznych. Uczestnicy kursu należeli do następujących zawodów: brązownictwa, blacharstwa galanteryjnego i ślusarstwa artystycznego. Nauka na kursie odbywała się od godziny 8—12 i od 2—6 popoł.

PROGRAM KURSU.			
L. p.	PRZEDMIOT	WYKŁADAJĄCY	Ilość godzin
1	Rysunki odr. i kompozycya	K. Młodzianowski	130
2	Rysunki geometryczne	Eugeniusz Tor	50
3	Roboty praktyczne	Wacław Jaroszewski	450
Razem . .			630

Przystępując do oceny wyników danego kursu sklasyfikować je można jako bardzo dobre, tak pod względem wyniku prac rysunkowych, jak i robót praktycznych, uwzględnivszy przytem, że czas 3 miesięcy na przeprowadzenie takiego kursu o programie nader obszernym (uzyskanie pewnej wprawy w rysunkach odręcznych, zapoznanie się z zasadami geometryi elementarnej i wykreślnej wraz z obliczaniem po-

wierzchni objętości i ciężaru figur geometrycznych, poznanie techniki klepania, cyzelerowania i emaliowania) jest stanowczo za mały; tembardziej, że dla większości uczestników kursu technika klepania była zupełnie nieznaną. Na kursie wykonano szereg przedmiotów użytkowych, jak lampy elektryczne, samowar (komplet) garnitur kawowy, naczynie do mrożenia, dzbanki itd., prócz tego szereg drobnych przedmiotów zdobnych emalią. W październiku odbyła się wystawa wyrobów tego kursu wraz z wyrobami takiegoż kursu wieczornego oraz kursów galanterii skórniczej i szycia mundurów dawnych wojsk polskich.

KURS WIECZOROWY ARTYSTYCZNYCH WYROBÓW METALOWYCH rozpoczął się dnia 21 października 1912 r. i według pierwotnego planu miał trwać do 21-go grudnia tegoż roku, jednakże ze względu na zupełnie nowy rodzaj pracy zapoczątkowanie na tym kursie, termin ukończenia kursu został przedłużony aż do 28 lutego 1913.

PROGRAM KURSU.			
L. p.	PRZEDMIOT	WYKŁADAJĄCY	Ilość godzin
1	Rysunki odr. i kompozycje	Kazimierz Młodzianowski	72
2	„ geometryczne	Eugeniusz Tor	12
3	Ćwiczenia praktyczne	Wacław Jaroszewski	100
Razem . .			184

Nauka na kursie odbywała się na razie 4 dni w tygodniu, a następnie 5 dni, od 7—9 wieczór przy udziale 8 uczestników, z których 6 było z zawodu brązowniczego, 1 srebrniczego, 1 ślusarstwa artystycznego. Praca na kursie polegała na wykonywaniu metodą wykuwania na zimno (klepania) z metali (miedzi, mosiądzu, tombaku, alpaki, srebra) na podstawie poprzedniego projektu różnych przedmiotów, jak n. p. lichtarzy, waz, kubków, dzbanków, serwisów kawowych itp., wogóle kurs ten ze względu na nader szczupłą ilość godzin pracy, obejmujący całkiem nowy zakres robót dla naszych rękodzielników był tylko niejako przygotowaniem do kursu następnego całodziennego. Wykonane

przedmioty były wystawione w październiku na ogólnej wystawie wyrobów kursowych Muzeum i Instytutu w roku sprawozdawczym.

KURSA INSTYTUTU. KURS KRAWIECTWA MĘSKIEGO W ORŁOWEJ rozpoczął się dnia 27 stycznia i trwał do 20 marca 1913 r., przy udziale 17 uczestników pochodzących z Orłowy i najbliższych okolic.

PROGRAM KURSU.			
L. p.	PRZEDMIOT	WYKŁADAJĄCY	Ilość godzin
1	Popieranie przemysłu	Stanisław Till	6
2	Ustawa przemysłowa	Witold Ostrowski	8
3	Rachunki	Władysław Wójcik	22
4	Buchalterya	Stanisław Paluch	30
5	Hygiena	Jan Szajter	8
6	Teoretycz. wykłady kraw.	Jan Łopatka	155
7	Zajęcia praktyczne „	Jan Łopatka	140
Razem . .			369

Razem kurs obejmował 155 godzin teorii krawiectwa, 140 godzin zajęć praktycznych i 74 godzin nauk ogólnych. Przy całodziennej nauce uczestnicy kursu wnieśli wielkie postępy, szczególnie w nauce kroju, która to rzecz stosunkowo nie wielu uczestnikom była ogólnie znaną. Kurs odbywał się w budynku tamtejszego gimnazjum realnego.

KURS KRAWIECTWA DAMSKIEGO W ORŁOWEJ. Korzystając z pobytu zawodowego nauczyciela krawiectwa w Orłowej, p. Łopatki, Dyrekcyja urządziła jednocześnie przy kursie całodziennym krawiectwa męskiego także kurs wieczorowy krawiectwa damskiego w czasie od 1 lutego do 28 lutego (razem 30 godzin nauki kroju). Na kurs ten zapisało się 10 kandydatów (7 mężczyzn, 3 kobiety), którzy też kurs ten w całości odbyli.

KURS INSTALACYI GAZU I WODOCIĄGÓW rozpoczął się dnia 17 lutego i trwał do 5 kwietnia przy udziale 22 uczestników (instalatorów, blacharzy, ślusarzy).

PROGRAM KURSU.			
L. p.	PRZEDMIOT	WYKŁADAJĄCY	Ilość godzin
1	Budowa wodociągów i wykonywanie rurociągów	Tadeusz Jaszczurowski	36
2	Technologia gazu i wykon. instalacji gazowych	Adolf Zurek	34
3	Kalkulacja	Stanisław Krawczyk	24
4	Rysowanie planów	J. Rawicz Niedziałkowski	48
5	Hygiena zawodowa	Dr. Stanisław Sikorski	8
6	Roboty prakt. inst. wod.	Szymon Toneńczuk	68
7	Roboty prakt. inst. gaz.	Paweł Jakubiec	72
Razem . . .			290

Nauka odbywała się w godzinach od 8—12 i od 2—6. Odnosnie do danego kursu zauważyć przede wszystkim należy, że poziom wykształcenia ogólnego uczestników kursu był znacznie niższy, niż na takim kursie w r. 1911, względnie na kursach innych, wobec tego niektóre wykłady musiały być przedłużone kosztem godzin ćwiczeń, tak na przykład przewidziano na razie 36 godzin na rysunki i 20 godzin na kalkulację, musiano jednak powiększyć ilość godzin rysunków do 48, a kalkulacji do 24, aby móżdż przynajmniej w dostatecznym zakresie dany materiał przerobić. Ćwiczenia praktyczne po wstępnych pracach w warsztatach Instytutu były przeważnie wykonywane na budowach, przez co uczestnicy mogli zapoznać się z instalacją, wykonywaną dla celów praktycznych, a nie tylko z przykładami szkolnymi. Uczestnicy kursu odbyli wycieczki do gazowni i zakładów wodociągowych, gdzie zapoznano ich z urządzeniem i ruchem tych zakładów.

KURS INFORMACYJNY DLA FUNKCYONARYUSZY STOWARZYSZEŃ PRZEMYSŁOWYCH urządzony wspólnie z c. k. Instruktorem Stowarzyszeń przemysłowych, rozpoczął się d. 19 maja i trwał do 30 maja. Z powodu braku lokalu w gmachu Muzeum, gdyż jednocześnie odbywał się inny kurs. Dyrekcja uzyskała na ten cel lokal Izby rękodzielniczej. Na kurs ten wpłynęło 30 podań, przyjętych zaś zostało tylko 16 kandydatów, wszyscy sekretarze Stowarzyszeń przemysłowych.

PROGRAM KURSU.			
L. p.	PRZEDMIOT	WYKŁADAJĄCY	Ilość godzin
1	O popieraniu przemysłu	Stanisław Till	5
2	Ustawa przemysłowa	Witold Ostrowski	38
3	Ubezpiecz. od wypadków	Dr. Michał Leinkram	3
4	Podatki i środki praw.	Dr. Jan Wydro	4
5	Kasy chorych	Dr. Michał Leinkram	3
6	Zarys ustroju państwa i władz	Stanisław Batko	3
7	Ćwiczenia prakt. w robot. kancelaryjnych	Stanisław Batko	18
Razem . . .			74

Pierwotnie przewidziana liczba uczestników kursu (12 uczestników) ze względu na wielką liczbę zgłoszeń, zasługujących na uwzględnienie musiała być podwyższona do 16 frekwentantów, którzy w przeciągu trwania całego kursu uczęszczali bardzo regularnie i wszyscy po egzaminie urządzonym bezpośrednio po kursie otrzymali świadectwa z uwidocznieniem noty klasyfikacyjnej z wyniku egzaminu.

KURS SAMORODNEGO SPAJANIA METALI W ORŁOWEJ rozpoczął się dnia 11 grudnia i trwał do 23 grudnia. Na kurs zostało przyjętych 12 kandydatów, którzy bardzo pilnie uczęszczali na wykłady

teoretyczne i ćwiczenia, wszyscy też kurs ten ukończyli i otrzymali świadectwa.

PROGRAM KURSU.			
L. p.	PRZEDMIOT	WYKŁADAJĄCY	Ilość godzin
1	Popieranie przemysłu	Eugeniusz Tor	2
2	Ustawa przemysłowa	Witold Ostrowski	6
3	O spajaniu i przecinaniu metali gazami	Eugeniusz Tor	10
4	Ćwiczenia praktyczne	Wacław Jaroszewski	60
Razem . .			78

Nauka odbywała się w budynku tamtejszego gimnazjum realnego od godziny 8—12 i od 1—5. Wyrazem zadowolenia uczestników z odbytego kursu może posłużyć fakt, że po zamknięciu kursu złożyli uczestnicy na ręce Dyrektora tamtejszego gimnazjum kwotę 50 kor. na Macierz szkolną.

ANKIETA W SPRAWIE KURSÓW MUZEUM I INSTYTUTU. Dyrekcyja chcąc przystosować program poszczególnych kursów do potrzeb naszego stanu rękodzielniczego, powzięła myśl przeprowadzenia ankiety wśród byłych uczestników kursów Muzeum i Instytutu i w tym celu rozesała formularze, zawierające pytania odnośnie co do samego programu kursu, terminu, czasu trwania, oraz co do uwag, jakie danemu uczestnikowi nasunęły się podczas trwania kursu. Rozesłano ogółem 178 kwestyonaryuszy, a to: byłym frekwentantom kursu elektro-technicznego 20, funkcyonaryuszy Stowarzyszeń przemysłowych 28, instalacyi gazu i wodociągów 15, introligatorskiego 9, krawieckiego 18, lakierniczego 14, ogrodniczego 17, samorodnego spajania metali 50, szklarskiego 7. Ogółem nadeszło odpowiedzi 94; najwięcej było odpowiedzi od byłych uczestników kursu instalacyi gazu i wodociągów, 73·7%, najmniej zaś odpowiedzi nadesłali byli uczestnicy kursu szklarskiego, 28%.

Na podstawie nadesłanego materiału nasuwają się następujące uwagi: Wszelkie kursa powinny na ogół trwać dłużej, przytem roboty praktyczne należałoby przystosować jak najściślej do celów użytkowych i nie prowadzić na sposób szkolny. Przedmioty teoretyczne zawodowe są bardzo pożądane i powinny być prowadzone możliwie łącznie z robotami praktycznymi, co znacznie ułatwia zrozumienie danego wykładu sferom nie przyzwyczajonym do wykładów teoretycznych abstrakcyjnych. Ilość uczestników na kursach nie powinna przekraczać z reguły l. 20, gdyż na tem cierpią wyniki kursu. Przy wielu kursach ukazują się znaczne braki w rachunkach i rysunkach przez co wykłady bądź to kalkulacyi, buchalteryi, bądź też rysunków technicznych lub odręcznych nie zyskują tych korzyści, jakieby należało oczekiwać: uczestnicy bowiem nie posiadają w tym kierunku należytego przygotowania. Wobec tego pożądaną jest myśl urządzenia kursów wieczorowych, trwających począwszy od późnej jesieni do wczesnej wiosny, a obejmujących rachunki, rysunki odręczne i geometryczne, korespondencyę, higienę zawodową i t. p. W przyszłości ci, którzyby takie kursa ukończyli, stanowiliby znacznie lepszy materiał do kursów ściśle zawodowych; przytem zaś mając do czynienia z frekwentantami, posiadającymi na ogół pewne przygotowanie w rachunkach i rysunkach, możnaby czas kursów wykorzystać w kierunku przedmiotów ściśle zawodowych i ćwiczeń praktycznych.

Wobec tego Dyrekcyja przy układzie programów kursów w latach przyszłych, o ile możliwości, będzie się starała iść w tym kierunku, co jednakże z góry zaznaczyć należy, wymaga podwyższenia kredytów na urządzenie kursów wogóle, gdyż prócz kursów dziennych byłyby stale 5—6 miesięczne kursa wieczorowe przedmiotów ogólnych.

Wkońcu wspomnieć należy o ankiecie w sprawie kursów ceramicznych, a więc w szczególności kursów dla kaflarzy i ceramiki artystycznej. Ankieta odbyła się w Muzeum techniczno-przemysłowem przy współudziale członków wszystkich interesowanych czynników. Rezultat ankiety drukowany w „Przeglądzie rękodzielniczym“ został wydany jako broszura i rozesłany wszystkim interesowanym czynnikom. W kierunku uchwał ankiety Dyrekcyja rozpocznie w nowym gmachu działalność.

WYKAZ UCZESTNIKÓW KURSÓW URZĄDZONYCH PRZEZ
MIEJSKIE MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWE I KRA-
JOWY INSTYTUT POPIERANIA RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU
W KRAKOWIE W ROKU 1913.

L. P.	Kurs	Nazwisko i imię uczestnika	Miejsce zamieszkania
1	Kurs galanterji introligatorskiej	Bogusz Franciszek	Tarnów
2		Habela Józef	Nowy Sącz
3		Lachowski Józef	Kraków
4		Mróz Stanisław	„
5		Pałka Jan	Rzeszów
6		Siodłak Antoni	Kraków
7		Szarek Zygmunt	„
8	Kurs krawiecki ewentualnie strojów i mundurów wojsk polskich	Chodur Józef	Kraków
9		Dudziak Stanisław	Lwów
10		Gillert Karol	Kraków
11		Grochol Adam	„
12		Kaliński Piotr	„
13		Odstrcil Edward	„
14		Pękala Franciszek	„
15		Piasecki Adam	„
16		Rogoziewicz Władysław	Lwów
17		Wilczakiewicz Józef	Podgórze
18		Włoch Szczepan	Kraków

L. p.	Kurs	Nazwisko i imię uczestnika	Miejsce zamieszkania
19	Kurs całodzienny artystycznych wyrobów metalowych	Chrostek Antoni	Kraków
20		Hitzinger Aleksander	Podgórze
21		Kaflikiewicz Antoni	Kraków
22		Ludwig Jan	Podgórze
23		Malina Alojzy	Ludwinów
24		Pyrczak Władysław	Kraków
25		Schiffer Franciszek Józef	Rudnik n. Sanem
26		Sopiński Józef	Kraków
27	Kurs wieczorowy artystycznych wyrobów metalowych	Szałaśny Jan	Stanisławów
28		Widła Jan	Kraków
29	Kurs krawiectwa męskiego w Orłowej	Chrostek Antoni	Kraków
30		Hitzinger Aleksander	Podgórze
31		Kamiński Seweryn	Kraków
32		Maciejewski Aleksander	Kraków
33		Malina Alojzy	Podgórze
34		Namysłowski Ludwik	Kraków
35		Gorecki Andrzej	Dębniaki
36	Ludwig Jan	Podgórze	
37	Kurs krawiectwa męskiego w Orłowej	Borutowicz Stanisław	Bogumin
38		Böhm Henryk	Stonawa
39		Cieślik Ignacy	Bogumin
40		Fukała Jan	Dolne Błędowice
41		Guńka Karol	Dolne Błędowice

L. p.	Kurs	Nazwisko i imię uczestnika	Miejsce zamieszkania
42	Kurs krawiectwa męskiego w Orłowej	Kabiesz Franciszek	Dąbrowa
43		Kożusznik Paweł	Dolne Datynie
44		Kwaśniewicz Jan	Bogumin Dworzec
45		Małecki Jan	Dąbrowa
46		Mrowiec Józef	Karwina
47		Polach Franciszek	Karwina
48		Santarius Jan	Orłowa
49		Sikora Adolf	Frysztak
50		Sternadel Józef	Karwina
51		Szkucik Józef	Rychwałd
52		Welszar Józef	Cieszyn
53	Wróbel Antoni	Rychwałd	
54	Kurs krawiectwa damskiego w Orłowej	Butrymowicz Stanisław	Bogumin
55		Kotrubbyk Elżbieta	Orłowa
56		Kożusznik Paweł	Dolne Datynie
57		Mrowiec Józef	Karwina
58		Santarius Jan	Orłowa
59		Szkucik Józef	Rychwałd
60		Szysza Anna	Orłowa
61		Welszar Józef	Cieszyn
62	Mrzyk Franciszek	Bogumin	
63	Kurs instalacji gazu i wodociągów	Baldinger Abner	Kraków
64		Baniak Jan	Dębica
65		Bernstein Izaak	Wieliczka
66		Buchiński Maryan	Kraków
67		Cmak Mateusz	Chobot
68		Gruber Władysław	Nowy Sącz

Lp.	Kurs	Nazwisko i imię uczestnika	Miejsce zamieszkania
69	Kurs instalacji gazu i wodociągów	Gustab Mikołaj	Radziszowa
70		Hendler Schmidt Jakób	Kraków
71		Jensztad Ludwik	Nowy Sącz
72		Kaflikiewicz Antoni	Nowy Sącz
73		Kierc Stefan	Kraków
74		Kotas Rudolf	Dąbrowa
75		Leliciński Franciszek	Kraków-Dębniaki
76		Liban Roman	Niepołomice
77		Luśniak Wiktor	Rzeszów
78		Malina Alojzy	Ludwinów
79		Niemczyk Jakób Władysław	Kraków
80		Pasternak Maurycy	Kraków
81		Piechuch Piotr	Bystra
82		Pisz Paweł	Kraków
83		Weber Jakób	Krzyszowice
84	Wrześniak Jan Karol	Kraków	
85	Kurs funkcyjny Stowarzyszeń przemysłowych	Blahout Mieczysław	Dębica
86		Chalawówna Zofia	Kraków
87		Ciszek Stanisław Józef	Nowy Sącz
88		Dowalla Jan	Oświęcim
89		Dudziński Władysław	Kolbuszowa
90		Gazek Jakób	Wieliczka
91		Huptysiowski Józef	Kraków
92		Jarosiński Jan	Bochnia

L. p.	Kurs	Nazwisko i imię uczestnika	Miejsce zamieszkania
93	Kurs funkcyjnaruszy Stowarzyszeń przemysłowych	Krupiński Robert	Kańczuga
94		Kudas Henryk	Myślenice
95		Moliński Andrzej	Żywiec
96		Pałasz Jan	Kraków
97		Rybiński Józef	Nowy Targ
98		Slaby Władysław	Nowy Sącz
99		Stawarski Ignacy	Jaworzno
100		Syska Teodor	Jaworzno
101	Kurs samorodnego spajania metali w Orłowej	Bembenek Jan	Orłowa
102		Biłko Rudolf	Rychwałd
103		Guzowski Felicyan	Karwina
104		Jaśkiewicz Bronisław	Orłowa
105		Kaduła Jan	Dąbrowa
106		Kokotek Alojzy	Łąki
107		Kotas Rudolf	Dąbrowa
108		Kralik Franciszek	Rychwałd
109		Marciniak Ernest	Stonawa
110		Ostruszka Jan	Orłowa
111		Romanek Augustyn	Poręba
112		Słup Stefan	Polska Ostrawa

WYKAZ UCZESTNIKÓW KURSÓW URZĄDZONYCH PRZEZ
WYDZIAŁ KRAJOWY, POD ZARZĄDEM MIEJSKIEGO MU-
ZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEGO I KRAJOWEGO
INSTYTUTU POPIERANIA RĘKODZIEŁ I PRZEMYSŁU
W KRAKOWIE W ROKU 1913.

L. p.	Kurs	Nazwisko i imię	Z a w ó d	Miejsce za- mieszkania
1	Kurs bieliźniarski niższy	Auster Rachela		
2		Bibelman Hendel		
3		Dubianka Marya		
4		Dybówna Julia		
5		Fröhlich Feiga		
6		Grünbaum Helena		
7		Holzerówna Franciszka		
8		Kudzia Józefa		
9		Lachowicz Krystyna		
10		Leizerowicz Stanisława		
11		Masłowska Helena		
12		Michalik Marya		
13		Staszczukówna Zofia		
14		Warchałowska Helena		
15		Wasolkowska Marya		
16		Zwolińska Karolina		
17	Kurs bieliźniarski wyższy	Auster Rachela		
18		Bibelman Hendel		
19		Dubianka Marya		

L. p.	Kurs	Nazwisko i imię	Z a w ó d	Miejsce zamieszkania
20	Kurs bielizniarski wyższy	Dybówna Julia		
21		Fröhlich Feiga		
22		Grünbaum Helena		
23		Holzerówna Franciszka		
24		Kudzia Józefa		
25		Lachowicz Krystyna		
26		Leizerowicz Stanisława		
27		Masłowska Helena		
28		Michalik Marya		
29		Staszcykówna Zofia		
30		Warchałowska Helena		
31		Wasolkowska Marya		
32	Zwolińska Karolina			

OGÓLNY WYKAZ PRELEAGENTÓW.		
L. p.	Nazwisko i imię	Z a w ó d
1	Batko Stanisław	wicesekretarz Magistratu
2	Dr. Berezowski Tadeusz	lekarz
3	Buszek Antoni	artysta malarz
4	Fronczowa Alojza	naucz. kroju i szycia bielizny
5	Jakubiec Paweł	werksmistrz instalatorski
6	Jaroszewski Wacław	werksmistrz warsztatu metal.
7	Jaszczurowski Tadeusz	dyrektor zakładu wodociągów

L. p.	Nazwisko i imię	Z a w ó d
8	Krawczyk Stanisław	inżynier
9	Dr. Leinkram Michał	wicesekretarz Magistratu
10	Lenart Bonawentura	naucz. zawod. introligatorstwa
11	Łopatka Jan	„ „ krawiectwa
12	Młodzianowski Kazimierz	artysta-malarz
13	Niedziałkowski Janusz Rawicz	inżynier
14	Ostrowski Witold	instruktor Stow. przemysł.
15	Paluch Stanisław	nauczyciel
16	Szajter Jan	„
17	Dr. Sikorski Stanisław	fizyk miejski
18	Till Stanisław	dyrekt. Muzeum techn. przem.
19	Toneńczuk Szymon	werkmistrz instalatorski
20	Tor Eugeniusz	inżynier
21	Wójcik Władysław	kierownik szkoły ludowej
22	Dr. Wydro Jan	sekretarz Magistratu
23	Żeleński Stanisław, Gabryel	inżynier
24	Żurek Adolf	inżynier gazowni miejs.

ZESTAWIENIE FREKWENCYI KURSÓW.

Rok	Kursa Muzeum	Kursa Instytutu	Kursa Wydziału krajowego	Razem
1907	—	—	24	24
1908	—	66	16	82
1909	—	46	15	61
1910	—	54	15	69
1911	27	106	56	189
1912	74	114	49	237
1913	37	75	32	144

Zmniejszenie się ilości kursów uzasadnia się i tem, że w połowie roku rozpoczęto przeprowadzanie do nowego gmachu i kursa ograniczono.

KURSA. Jedną z najważniejszych akcji tak Muzeum jak i Instytutu jest urządzenie kursów z najróżnorodniejszych dziedzin techniki rękodzielniczej i drobno przemysłowej. Kursa te, które jak wspomniałem były początkowo trudne do przeprowadzenia z tego powodu, że trzeba było rękodzielników do frekwentowania tych kursów parforce formalnie ściągać, rozwinęły się tak znacznie, że dziś nietylko na brak frekwentantów skarżyć się nie można, lecz nie można nastarczyć żądanom w tym kierunku stawianym.

OGÓLNE UWAGI O KURSACH. Przygotowanie rękodzielników nie jest zupełnie dostateczne, dlatego też wogóle kursa nasze muszą być inaczej przeprowadzane, aniżeli kursa w miejscowościach, gdzie rękodzielnicy z reguły wychodzą najczęściej ze szkoły zawodowej z pewnym przygotowaniem teoretycznym i dlatego też kursa zawodowe, które Dyrekcyja przeprowadzała i przeprowadza, są oparte głównie na pracy warsztatowej praktycznej, którą poprzedza przygotowanie teoretyczne nietylko z zakresu danej techniki, lecz także z zakresu nauk przygotowawczych podstawowych, bez których niejednokrotnie zrozumienie wykładu byłoby niemożliwe. Kursa przeciętnie trwają 4 tygodnie, są z małymi wyjątkami całodzienne, a to dlatego, aby rękodzielnicy niczem innym nie byli zajęci jak tylko nauką i nie potrzebowali o czem innym myśleć. Ponieważ zaś rękodzielnicy są zupełnie zaabsorbowani kursem i tylko wyjątkowo mogą sobie pozwolić na oderwanie się od zarobkowania na przeciąg szeregu tygodni, musi Dyrekcyja wypłacać im pewien zasiłek nadzwyczaj skromny w kwocie 2 koron dziennie, aby im jako tako umożliwić pobyt w Krakowie, względnie brak zarobku. Skonstatowałem, że rękodzielnicy nasi do kursów tych obecnie ogromnie się garną, że widzą oni swoje braki w porównaniu z rękodzielnikami innych krajów, co w przeważnej części nie jest ich winą, lecz winą tego, że szkół zawodowych posiadamy zaledwie znikomą ilość, przyczem utrzymanie w szkołach stosunkowo wiele kosztuje, chociaż szereg stypendyów ułatwia cokolwiek frekwencję. Rękodzielnik nasz pojmuje rzecz ogromnie szybko i jest niejednokrotnie bardzo dobrym pracownikiem, nawet po krótkim kształceniu;

posiada jednak wielką wadę t. j. brak wytrwałości w pracy, dlatego też praca na kursach jest bardzo uciążliwa. Widząc jednak bardzo dobre wyniki kursów, Dyrekcyja nie zraża się tem zupełnie, lecz i owszem dokłada starań, aby te wady rękodzielników przewyciężyć, co z reguły zupełnie się udaje.

W ciągu jednak prowadzenia kursów okazało się, że kursa powinny być dłuższe, o ile możności jak najdłuższe i już w r. 1913, stosując się do przeznaczonych na to funduszy zostało zaproponowanych i przeprowadzonych mniej kursów, jednak długotrwałych, kilkumiesięcznych i te wydały naturalnie jeszcze lepsze wyniki. Jakie było zainteresowanie ze strony frekwentantów świadczą żądania ich na kilku kursach wyrażone, przedłużenia kursów o tydzień lub dwa, co też bez trudności nastąpiło.

Szczególniejszą uwagę zwraca obecnie Dyrekcyja na galanterię intro-ligatorско-skórniczną i intro-ligatorstwo artystyczne wogóle, z którego to działu wyroby przeważnie z zagranicy do nas się sprowadza, dalej na artystyczne roboty metalowe, również prawie wyłącznie z zagranicy sprowadzane. To też w tym kierunku projektowanym jest szereg kursów, kilka seryi, które dopiero dadzą całokształt.

W nowym gmachu będzie można daleko racjonalniej i z daleko lepszymi wynikami kursa przeprowadzać, mając więcej miejsca i lepsze urządzenia.

Kursa muzealne posiadają charakter więcej artystyczny, kursa Instytutu więcej techniczny, jednakowoż prawie przy wszystkich kursach Dyrekcyja stara się o podniesienie wykształcenia artystycznego i poczucia artystycznego u rękodzielników, wychodząc z założenia, że rozwinięcie tego poczucia i produkcji w kierunku przemysłu artystycznego, jest jednym z najważniejszych momentów podniesienia naszego rękodziela. Na kursach prócz osób z personalu Instytutu, wyklada cały szereg osób zaproszonych ad hoc, wybitnych fachowców w każdym kierunku.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKOWE ZA ROK 1913 MIEJSKIEGO
INSTYTUTU POPIERANIA RĘKO-

Dział	PRZYCHÓD	Prelimi- nowano	Wpłynęło		Ogółem
			Pojedynczo	Razem	
A) MIEJSKIE MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWE.					
XII.					
5 a)	Subwencja Ministerstwa robót publicznych . . .	16,000.—	16,000.—		
b)	" " kraju	12,000.—	12,000.—		
c)	Bilety wstępu	500.—	139.—		
d)	Subwencja gminy miasta Krakowa	35,250.—	31,792.44		
		63,750.—	59,931.44		
B) KRAJOWY INSTYTUT POPIERANIA RĘKODZIEL I PRZEMYSŁU.					
XII.					
6 a)	Subwencja Ministerstwa robót publicz. zwyczajna	23,000.—	22,200.—		
b)	" " " " na kursa	6,000.—	4,780.—		
c)	" " kraju zwyczajna " "	12,000.—	10,000.—		
d)	" " " " na kursa	6,000.—	4,500.—		
e)	" " Izby handl. i przemysł. w Krakowie	3,000.—	2,500.—		
f)	Czynsz realności, ul. Smoleńsk 11	1,300.—	1,300.—		
g)	Różne dochody, jak subwencje miast, Tow. etc.	800.—	200.—		
h)	Subwencja gminy miasta Krakowa	20,086.—	23,323.61		
		72,186.—	68,803.61		

INŻ. TILL
dyrektor Muzeum i Instytutu.

W Krakowie, 15 lutego 1913 r.

MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEGO, KRAJOWEGO
DZIEŁ I PRZEMYSŁU W KRAKOWIE.

Dział	ROZCHÓD	Prelimi- nowano	Wydatkowano		Ogółem
			Pojedynczo	Razem	
A) MIEJSKIE MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWE.					
XII.					
12 a)	Dyrektor (dodatek wyrównujący rangę VII) . . .	1,384.—	1,384.—		
b)	Pomoc w sprawach artystycznych i muzealnych	3,600.—	3,350.—		
c)	Bibliotekarz i pomocnik	4,500.—	3,836.—		
d)	Pomocnicy biurowi	1,400.—	1,800.—		
e)	Woźny i pomocnik woźnego	2,978.—	2,978.—		
f)	Czyszczenie gmachu	800.—	419.94		
g)	Lokal i naprawy	2,500.—			
h)	Wartość czynszowa nowego gmachu	13,000.—	13,000.—		
i)	Opał mieszkania dyrektora i służby	2,968.—	674.27		
k)	Oświetlenie Instytucji, mieszkania dyr. i służby	1,000.—	1,401.40		
l)	Telefony rządowe	500.—	332.02		
m)	Ubezpieczenie zbiorów	720.—			
n)	Biblioteka, okazy, konkursy, etc.	13,000.—	13,332.41		
o)	Kursa muzealne	8,000.—	10,161.36		
p)	Na subwencyonowanie miesięcznika	3,900.—	3,840.95		
r)	Werkmistrz introligatorni	3,000.—	3,000.—		
s)	Wydatki różne	500.—	421.09		
		63,750.—	59,931.44		
B) KRAJOWY INSTYTUT POPIERANIA RĘKODZIEL I PRZEMYSŁU.					
XII.					
13 a)	Dyrektor, pobory rangi VII	4,704.—	4,704.—		
b)	I. Inżynier, IX ranga	3,760.—	3,760.—		
c)	II. Inżynier, X ranga	3,760.—	3,756.—		
d)	Sekretarz biura	2,968.—	3,162.—		
e)	Pomoc biurowa manipulacyjna	3,700.—	4,101.45		
f)	Woźny	1,470.—	1,470.—		
g)	Werkmistrz metalowy	2,920.—	2,880.—		
h)	Maszynista kaloryferów	1,620.—	556.—		
i)	Stół budowy ul. Smoleńsk 11	990.—	360.—		
j)	Dwóch pomocników woźnego	1,752.—	1,752.—		
k)	Robotnik do introligatorni i warsztatu metal.	2,200.—	2,154.06		
l)	Lokal i naprawy	2,500.—			
m)	Wartość czynszowa budynku nowego	13,000.—	13,000.—		
n)	Opał	2,987.—	1,359.98		
o)	Czyszczenie gmachu	1,000.—	531.96		
p)	Różne	2,300.—	2,309.18		
r)	Portorya etc.	2,000.—	2,824.86		
s)	Kursa majsterskie i wędrownie	12,000.—	13,858.58		
t)	Pomoc dla stow. fachowych	1,500.—	1,836.60		
u)	Podróże urzędowe	2,000.—	3,113.29		
w)	Konserwacja gmachu	500.—			
x)	Ubezpieczenie uczestn. kursów	600.—	278.65		
y)	Werkmistrz stolarski	1,460.—	960.—		
z)	Stróż budowy, ul. Smoleńsk 9.	495.—	75.—		
		72,186.—	68,803.61		

KRZYŻANOWSKI
dyrektor miejskiej Izby obrachunkowej.

WYKAZ SUBWENCYI NA KURSA URZĄDZONE W ROKU 1913 W MIEJSKIM
 MUZEUM TECHNICZNO PRZEMYSŁOWEM I KRAJOWYM INSTYTUCIE POPIE-
 RANIA REKODZIEŁ I PRZEMYSŁU.

Licz. porz.	K U R S	Koszt urządzenia bez admini- stracji	Rząd		Kraj		Gmina	
			Subwencya	o/o	Subwencya	o/o	Subwencya	o/o
1	Galanteryi introligatorskiej .	4249·19	750—	17·74	731—	17·10	2768·19	65·16
2	Krawiecki strojów i mundurów wojsk polskich	6048—	1680—	27·78	1050—	17·35	3318—	54·87
3	Całodzienny artystycznych wy- robów metalowych	4700—	870—	18·60	809—	17·20	3021—	64·20
4	Wieczorny artystycznych wy- robów metalowych	1346·60	420—	31·19	232—	17·23	694·60	51·58
5	Krawiectwa męsk. w Orłowej							
6	„ dams. „ „	2010·40			500—	24·84	1510·40	75·16
7	Instalacyi gazu i wodociągów	4168·44	760—	18·23	717—	17·20	2591·44	62·19
8	Funkcyonaryuszy Stowarzy- szeń przemysłowych	1325·18	300—	22·30	228—	17·20	797·18	60·90
9	Samorodnego spajania metali w Orłowej	877·43			877·43	100—		
			Rząd okrągiło	200/o	Kraj okrągiło	240/o	Gmina okrągiło	560/o

UWAGA. Z zestawienia subwencji od r. 1911 wynika, iż rząd w porównaniu z r. 1912 znacznie niższych subwencji udzielił, gdyż subwencja rządowa, która w r. 1912 wynosiła $29\frac{1}{2}\%$, wynosi w roku sprawozdawczym zaledwo 20% . Za to subwencja kraju wzrosła z $6\cdot62\%$ średnio na $18\frac{1}{2}\%$, względnie 24% w roku sprawozdawczym. Byłoby pożądanem, aby subwencję rządu i kraju przynajmniej do normalnej wysokości t. j. do $\frac{1}{3}$, względnie $\frac{2}{3}$ kosztów doprowadzono.

Przystępując do pracy w nowym gmachu czuje się Dyrekcyja w obowiązku podania szkicu programu na przyszłość. Szkic ten drukowano już w rozprawie wydanej w r. 1914 o powstaniu Muzeum i Instytutu, ze względu jednakowoż, że rozprawa ta nie wszędzie dostać się mogła, Dyrekcyja szkic ten na tem miejscu, uważając je za właściwe, powtarza.

SZKIC PROGRAMU NA PRZYSZŁOŚĆ. Każdy postęp powoduje zmiany w zapotrzebowaniu i nigdzie nie da się przewidzieć, jakiego rodzaju zmiany te będą, jakich zmian ewentualnie postęp wymagać będzie. Pewnem jest jednak, że zmiany ciągłe, szczególnie w akcyi takiej Instytucyi, jaką jest nasza, muszą ciągle następować i unikać ich nie podobna. Dlatego też zdaniem mojem jest rzeczą niemożliwą przewidzenie w szczegółach rozwoju Muzeum i rozwoju Instytutu. Można tylko podać szkic pracy w tym kierunku na podstawie wyniku ostatnich lat i przypuszczalnie oznaczyć kierunek w jakim obecnie, zdaniem Dyrekcyi, pójść się powinno.

Pierwszym warunkiem rozwoju Instytucyi jest zatrzymanie i nadal rozdziału akcyi Muzeum od akcyi Instytutu. AKCYA MUZEUM prócz kierunku muzealnego, mającego za zadanie zbieranie i skrzętne notowanie wybitnych dzieł przemysłu artystycznego epok minionych powinna równocześnie iść w kierunku nowoczesnej samodzielnej twórczości na tem polu i wspierać intenzywnie każdy odnośny objaw, pamiętać o tem, że podniesienie się rękodzieła i drobnego przemysłu, a nawet pozwolę sobie twierdzić u r a t o w a n i e w znacznej części rękodzieła i drobnego przemysłu od zupełnej zagłady, leży właśnie w podniesieniu poziomu artystycznego i równocześnie naturalnie, gatunkowego wyrobów. W tym celu należy zwracać nadal wyteżoną uwagę przede wszystkim na urządzenie kursów zawodowych, nadawać tym muzealnym kursom piętno artystyczne i starać się na podstawie doświadczeń przyjmować na nie tak rękodzielników, celem wykształcenia

ich w technice i pojęciu piękna, tudzież doskonałości wyrobów, jak i artystów, którzyby chcieli wykształcić się w kierunku projektowania, zgodnie z właściwościami materiału i wymaganiami, jakie od danego przedmiotu się żąda. Dokładną uwagę zwracać należy na dobór personalu który ma nauczać, gdyż najtrudniejszą rzeczą jest nie zrażanie frekwentantów trudnościami, jakie przy nauce powstają. Nader ważnym jest tedy dobór odpowiednich ludzi, którzyby potrafili do frekwentantów przemówić i odpowiednio ich do pracy zagrzać. Trzeba ludzi, którzyby jako spełnienie obowiązku nie uważali tylko odbycie godzin urzędowych, lecz by i poza tem całą duszą sprawie oddani byli. W tym kierunku Dyrekcyja poczyniła dotychczas dobre spostrzeżenia. Rozwój biura informacyjnego połączonego ze stałą salą projektów jest kwestyą nader ważną.

Jak wspomniałem na początku, przyczyną upadku naszego rękodzieła jest także i brak szkół zawodowych, któreby mogły dać młodzieży, wstępującej do zawodu, podstawę do dalszego rozwoju, pod względem technicznym i artystycznym. Szkół tych jeszcze w dostatecznej mierze nie posiadamy, a jedyna w kraju powstać mająca szkoła przemysłu artystycznego jeszcze przez lat kilka owoców w tym kierunku przynosić nie będzie, gdyż ich w tak krótkim czasie osiągnąć nie może. Zorganizowanie zatem porady artystycznej, tudzież stałej sali rysunkowej, w którejby rękodzielnicy mogli pod fachowym nadzorem projekta swe wykonywać, jest konieczne. W parze z tem idzie rozwój biblioteki. Jakimi sposobami i w jakich kierunkach bibliotekę systematycznie rozwijać trzeba, tego na razie, nie posiadając jak najdokładniejszego katalogu działowego, jeszcze powiedzieć nie można. Wiadomem jest tylko tyle, że największy brak wykazuje dział rękodzielniczo-gospodarczy, literatura akcyi popierania przemysłu, szkolnictwa przemysłowego i urzędzeń socyalnych. Braki inne wyjdą dopiero po sporządzeniu katalogu działowego i po zapoznaniu się bibliotekarza fachowego z całym materiałem, tudzież rozpatrzenia sprawy przez osobną komisję. Dział historyczny przemysłu artystycznego, bardzo pięknie reprezentowany i rozwijający się, tak samo dział techniki rękodzielniczej i przemysłowej nie może również ponieść uszczerbku. Działu historii sztuki wszelkiego rodzaju, który stanowi podstawę także nowoczesnej twórczości i bez którego dokładnej znajomości, nowoczesne projekta trudno by było stworzyć, zanie-

dbać nie wolno. W dalszym ciągu uwaga Dyrekcyi Muzeum powinna być skierowaną na wystawy, a więc przedewszystkiem wystawy przedmiotów nowoczesnych przemysłu artystycznego, tudzież wystawy retrospektywne, urządzone na podstawie bardzo bogatego materiału, znajdującego się w zbiorach muzealnych. Powinno się urządzać również wystawy złych i dobrych przedmiotów, jednakowoż te ostatnie nader ostrożnie, ażeby nie przyniosły, szczególnie u jednostek mniej inteligentnych, wręcz przeciwnego, aniżeli oczekiwanego skutku. Muzeum będzie również urządzało wystawy działu przemysłu artystycznego z zagranicy, znajdując się w żywym stosunku z odnośnemi Instytucjami zagranicznymi. Ogłaszanie konkursów z zakresu przemysłu rękodzielniczego, drobnego i artystycznego, musi być również uważane za jeden z bardzo ważnych działów akcji Muzeum.

Publikacye powinny być tak pod względem treści, jak i wykonania zewnętrznego bez zarzutu. Tu nie powinno się niejednokrotnie zważać na straty, jakie przy rozsprzedaży ponieść można, lecz starać się o to, ażeby publikacye Muzeum pod każdym względem były doskonałe. Po ukończeniu seryi publikacyi fachowych ogólnych, Dyrekcyja zamierza rozpocząć wydawnictwo podręczników technicznych dla poszczególnych zawodów. Wreszcie Muzeum założy, do czego już dano początek, zbiory najlepszych wyrobów kursowych i starać się będzie nadal wszystkimi sposobami, wyszukiwać zdolne i podatne jednostki celem kształcenia je za granicą i umożliwienia im pracy w kraju, czy to indywidualnie, czy też łącząc je w związki.

Na razie Dyrekcyja Muzeum techniczno-przemysłowego zamierza udoskonalić i wprowadzić w życie w pierwszym rzędzie dział metalowy i dział obróbki drzewa, dalej introligatorski rozwinęty przez dodanie galanteryi introligatorskiej i wyrobów skórnicych, wreszcie drukarski.

To są ogólne zarysy akcji Muzeum; szczegółowych środków do osiągnięcia tej akcji wyliczyć byłoby trudno; muszą one być zastosowane do każdoczesnej potrzeby.

DO INSTYTUTU należy i należeć będzie przedewszystkiem staranie o rozwój techniczny i gospodarczy rękodzielnika i drobnego przemysłowca. Kursa Instytutu mogą być cokolwiek krótsze, mają one bowiem na celu wyuczenie jakiejś gałęzi przemysłu, względnie rękodziela, lecz

wskazanie nowych dróg i sposobów pracy w odnośnych działach przemysłu, mają one wreszcie przypomnieć rękodzielnikom i drobnym przemysłowcom nabyte już w szkołach względnie u majstrów wiadomości. Instytut przeprowadzać ma również ściśle kursa rękodzielniczo-gospodarcze, mające wykształcić do pracy społecznej rękodzielniczej zastępy dzielnych jednostek w całym kraju, by ich później ze skutkiem do akcji podniesienia rękodzieła i przemysłu wciągnąć było można. Lecz i tu praca nie powinna się ograniczać na czysto technicznych i gospodarczych polach. Kursa powinny roztwierać frekwentantom szersze horyzonty, powinny być przygotowaniem do kooperatywy wytwórczej, do której rękodzieło nasze niestety dotychczas przeważnie nie jest przygotowane. Praca Instytutu będąca uzupełnieniem i przypomnieniem wiadomości nabytych poprzednio, nie może być również podciągniętą pod szablon. Najważniejsze z kursów Instytutu na razie są kursa instalacji elektrycznej i instalacji gazu i wodociągów, samorodnego spajania metali, kurs krawiecki, kurs funkcyjny Stowarzyszeń przemysłowych, kursa zgrzewania, spajania i lutowania metali i t. d.

Biuro porady fachowej Instytutu jest już zorganizowane i opisane w niniejszym sprawozdaniu. Biuro to Dyrekcyja będzie rozwijała coraz to więcej, w miarę środków, szczególnie w kierunku porady indywidualnej, która u nas najlepsze rezultaty przynosi. Porady te, chociaż, jak wspomniałem, bardzo żmudne i niewdzięczne, jednak dają tak dobre wyniki, chroniąc rękodzielników przed wyzyskiem w każdym kierunku, że musi się je rozwinąć jak najszerzej. Tak samo powinno się rozwijać dział porady w kierunku wskazywania odpowiednich szkół przemysłowych i wyszukiwania jednostek odpowiednich do kształcenia ich, za pomocą stypendyów, poza granicami kraju. Obie Instytucje razem muszą również służyć, a stanowi to jeden z ich głównych działów, jako organa wykonawcze tak władz rządowych jak i krajowych w działaniu w kierunku podniesienia rękodzieła i drobnego przemysłu. Stosunki z temi władzami ułożyły się w ostatnim roku ku zupełnemu zadowoleniu. Zadaniem Instytutu będzie iść nadal tym czynnikom w każdym wypadku na rękę, współdziałając z nimi i współpracować także w urządzaniu wystaw nowoczesnych narzędzi i przyrządów rękodzielniczych, udzielaniu stypendyów, tworzeniu kooperatyw, urządzaniu warsztatów, wystaw, w opiece nad terminatorami, celem

przygotowania ich⁸ do życia społecznego i t. d. Żywy kontakt utrzymuje i utrzymywać musi dalej Instytucja ze Stowarzyszeniami przemysłowymi, tudzież z Instruktorami c. k. Ministerstwa handlu dla stowarzyszeń przemysłowych, nieść im pomoc i jak najwięcej od nich żądać pomocy. Współpracownictwo szczególnie z Instruktorami c. k. Ministerstwa handlu dla Stowarzyszeń przemysłowych w Krakowie przynosi Instytucji znaczne korzyści i ułatwia pracę. Zadaniem Instytucji jest również przez urządzenie szeregu wykładów o treści bardziej ogólnej, starać się rozwinąć szersze wykształcenia ogólne rękodzielnicze, przez zwracanie mu uwagi na wszystkie przejawy życia gospodarczego i staranie się o skupienie jego uwagi w tym kierunku. Wydatną pomoc przynieść musi i przynosi w tym kierunku rozwinięcie „Przeglądu rękodzielniczego“, który przemienić należy z czasem na dwutygodnik. Po ustaleniu pracy i ukończeniu urządzenia Muzeum i Instytutu w nowym gmachu, zaopatrzyć go należy w dział wzorów z różnych gałęzi rękodziela i przemysłu. Akcja rozwiniętą być musi dalej w kierunku kooperatywy wytwórczej, gdyż kooperatywa kredytowa zastrzeżona jest, jak wspominałem, Wydziałowi krajowemu. Nie wyklucza to jednak inicjatywy Instytutu również w tym kierunku. Sprawa ta jest nader trudną, tworzenie kooperatywy rękodzielniczej natrafia na ogromne trudności, pominąwszy bowiem stratę czasu i kosztów połączone z wykładami o kooperatywie i agitacją na rzecz kooperatywy, jak dotychczas owoce tej pracy są minimalne. Co prawda, przyczyną tego depresja ekonomiczna obecnych lat, tudzież nieufność u rękodzielników i brak z ich strony zrozumienia dla sprawy, niecierpliwość w uzyskaniu zysków ze stowarzyszenia, słomiany ogień, a wielokrotnie także niezrozumienie sprawy przez ludzi, chcących stowarzyszenie do życia powołać.

Na podstawie porozumienia się z Wydziałem krajowym, a specjalnie z Patronatem rękodziela i drobnego przemysłu, akcją w tym kierunku będzie rozwijała Instytucja z reguły za porozumieniem się z tymi czynnikami. O ile jednak już w szkołach normalnych i uzupełniających, tudzież zawodowych, nie będzie się głośliło i praktycznie przykładami przeprowadzało zasady kooperatywy, praca w tym kierunku, nie będzie i nadal dawała odpowiednich rezultatów. Staranie o zbyt wyrobów rękodzielniczych i przemysłowych do akcji Instytutu należeć nie może, chyba w wyjątkowych wypadkach, o ile się rozchodzi o większe

dostawy dla c. i k. Armii, lub też o inne dostawy publiczne. Instytucya zwracała i zwracać będzie uwagę interesowanych rękodzielników i drobnych przemysłowców na te dostawy i będzie w nich pośredniczyła. Objęcie jednak agencji zbytu owych wyrobów nie jest wskazane. Przemysł fabryczny i wielki do zakresu działania Instytucyi nie należy, chyba w wyjątkowych wypadkach, o ile zbliża się swymi rozmiarami do przemysłu średniego lub drobnego, lub też ma podstawę w przemyśle drobnym.

Wreszcie z chwilą dostatecznego rozwinięcia obecnie reprezentowanych działów w Instytucyi, przystąpi Dyrekcyja do starań o stworzenie i rozwinięcie successive innych warsztatów, dalszych gałęzi rękodzielnictwa.

Instytucya musi brać udział we wszystkich usiłowaniach tak technicznych, jak artystycznych i dydaktycznych, skierowanych do podniesienia i uszlachetnienia rękodzieła i drobnego przemysłu, musi wpływać na wychowanie konsumenta, musi być stale poinformowana o najdrobniejszych szczegółach starań u nas i za granicą. *Personal* musi brać udział we wszystkich objawach życia stanu średniego, starać się wszelkimi sposobami na każdym polu mu dopomagać i zyskać jego zaufanie. Instytucya musi się stać czemś w rodzaju *Akademii* rękodzielniczej, reagującej na każde przejawy życia rękodzielniczego i drobnego artystycznego przemysłu, musi jednoczyć w sobie wszystko i wszystkich o ile możności, którzy w tym kierunku działają, nie ustanawiając norm i ścisłych szablonów, lecz stosując się do każdorazowej potrzeby i warunków, widzieć jasno swe cele przed sobą i dążyć do nich wytrwale, przewycięzając wszelkie przeszkody, jakie jej się na tej drodze nawiną.

Pozwalam sobie w końcu wyrazić przekonanie, że sądząc po intensywnem poparciu szczególnie ze strony Prezydium miasta Krakowa, poparciu rządu i kraju i zachowaniu się tych, dla których Instytucya jest przeznaczona, rozwój Instytucyi jest przynajmniej na razie zupełnie zapewniony.

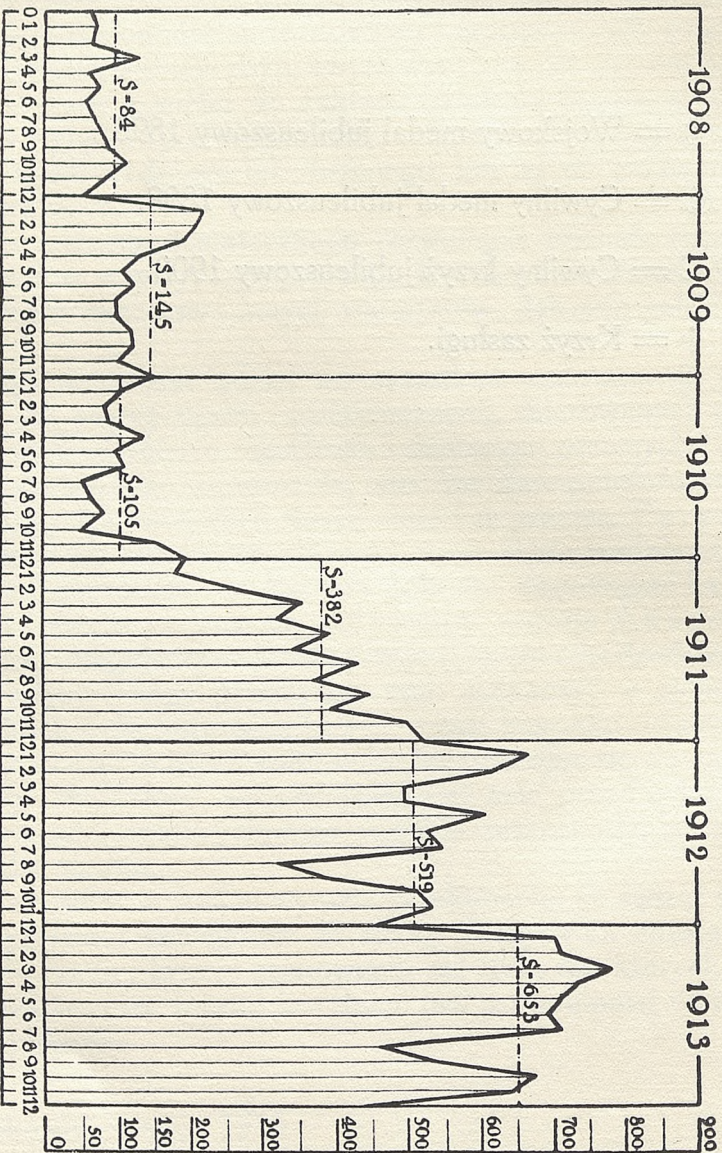
W Krakowie, w maju 1915.

DYREKCYA.

OBJAŚNIENIE ZNAKÓW:

- Ⓜ = Wojskowy medal jubileuszowy 1898.
- © = Cywilny medal jubileuszowy 1898.
- Ⓢ C = Cywilny krzyż jubileuszowy 1908.
- † = Krzyż zasługi.

TABELA RUCHU AKTÓW od 1908 - 1913 r.

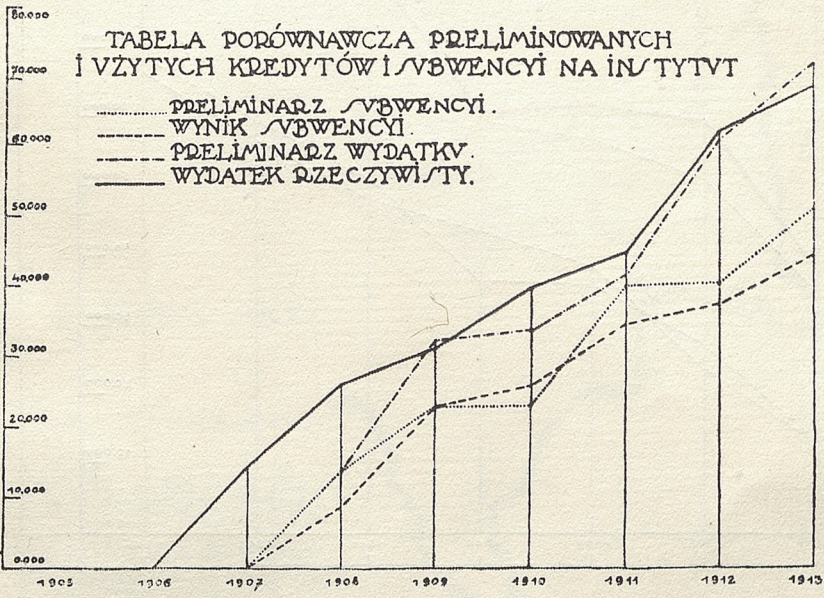
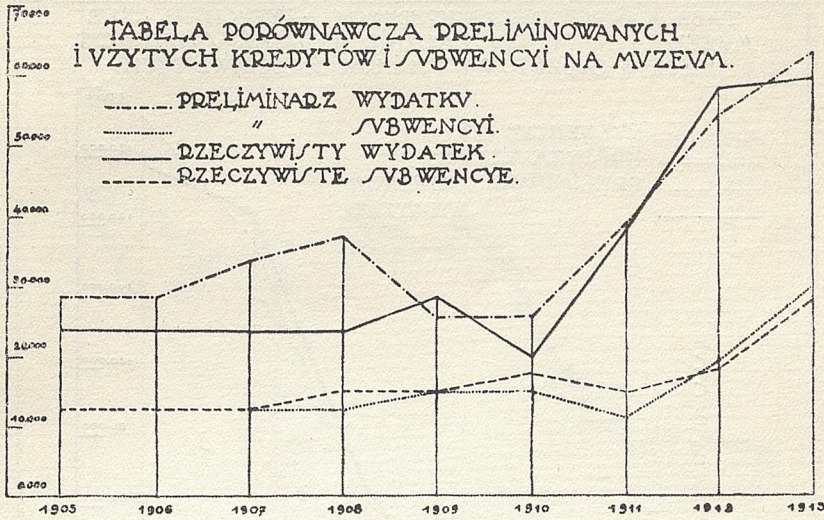

TABELA PORÓWNAWCZA KREDYTÓW WZITYCH NA CELE
 MUZEUM I INSTYTUTÓW ŁĄCZNIE, TĄDŻIEŻ SUBWENCJI
 WEDŁUG BUDŻETÓW I WYNIKÓW RZECZYWISTYCH.

